

Ynglefuglenes Træk til og fra Tipperne.

Observationer og Ringmærkninger.

Terner og Maager.

(Meddelelser fra Naturfredningsraadets Reservatudvalg. Nr. 23).

Af Å. VEDEL TÅNING.

I nærværende Tidsskrifts 35. Aargang, 1941, p. 180—219, har jeg givet en lille Oversigt over Observationer og Ringmærkninger af de paa Tipperne ynglende Vadefugle. Paa de følgende Sider fortsættes denne Oversigt vedrørende Terner og Maager. I Indledningen til det nævnte Arbejde er der givet en Del Oplysninger om Arbejdet, og jeg skal her henvise dertil for at undgaa Gentagelser.

I Aarene 1928—40 blev der ialt mærket 11.522 Fugle i Omraadet, og med dette Arbejde er Ringmærkningsresultaterne i Hovedsagen behandlet for nævnte Periode. Blandt Terner og Maager har Interessen særlig samlet sig om Sandternen og Splitternen, og der er ikke lagt særlig Vægt paa at mærke mange Maager af de tre almindelige Arter, da disse har været Genstand for meget omfangsrige Mærkninger flere Steder her i Landet (af H. CHR. C. MORTENSEN, P. SKOVGAARD, HOLGER PEDERSEN, R. HØRRING m. fl.); vi har dog paa Tipperne og Poldene i Nymindestrømmen mærket en Del Maager bl. a. for at faa et foreløbigt Overblik over, hvorledes Trækket eller Spredningen former sig for Tippeternes Population af disse Maager, saaledes at det derved bliver muligt at bemærke, om der er nogen Forskel fra Populationerne i andre omliggende Omraader. Det er tillige af Interesse at have et Grundlag for Bedømmelsen af, hvorvidt Maagerne i den milde Periode, som vi har haft i 30'erne, har forholdt sig anderledes end i andre Perioder af Aar. Endelig er det specielt for Sølvmaagens Vedkommende af fredningsmæssig Interesse at indsamle Oplysninger om Populationens Spredning udenfor Yngletiden, om dens Vedholden til Ynglestedet efter at omfattende Indsamlinger af Æggene blev startet fra og med 1938 o. l. Forhold.

Foruden de i det følgende behandlede 7 Arter har i en eller anden Periode ogsaa 3 andre Arter af Terner og Maager kunnet noteres som ynglende i Omraadet, nemlig Sildemaagen (*Larus fuscus* L.), Dværgmaagen (*Larus minutus* Pall.) og Dværgterneren (*Sterna albifrons* Pall.). Af disse blev Sildemaagen for første Gang paavist ynglende $\frac{30}{5}$ 1940 paa Hans Lønnes Pold af Hr. N. H. JENSEN, der i dette Tidsskrifts 34. Bind, 1940, p. 112—113 har beskrevet Fundet. Sildemaager gæster jævnlgt Omraadet, men da Oplysninger af særlig Interesse siden mit Arbejde i 1936 ikke foreligger, vil jeg ikke nærmere omtale denne Art. Det samme gælder for de to andre Arter, om hvilke der ikke foreligger ynglebiologiske Oplysninger fra Perioden 1928—40. Dværgmaagen har ynglet paa Fuglepold i 1907 (Vid. Medd. Naturh. For. 59, p. IX, 1907) og har efter 1940 igen forsøgt at yngle i Omraadet; om denne Arts Yngleforhold i hele Landet har Magister F. SØGAARD ANDERSEN iøvrigt udarbejdet en Oversigt, som snart vil fremkomme. Endelig har Dværgterneren for mange Aar siden ynglet paa selve Tipperne og er stedse Gæst paa Omraadet hele Sommertiden, idet den fra sidst i April (tidligste Ankomst $\frac{22}{4}$ 1934) til hen i September (senest $\frac{21}{9}$ 1935) ofte, og mest regelmæssigt i Maj—Juni, ses ved „Havnen“. Paa Tippernes fredede Del ses dog oftest kun nogle faa Stykker daglig, højst 16 Stkr. paa en enkelt Dag. I Perioden 1928—40 har den ikke haft Held med at yngle her. Derimod yngler der ret stadig nogle Dværgterner paa Poldene (og andre Steder i Omegnen), f. Eks. paa Grønodde Pold og Nymindepold; men ynglebiologiske Data eller Trækdata af nogen Betydning er ikke indsamlet om den paa disse fjerntliggende Lokaliteter. Ringmærkning er ikke udført af denne eller de to andre foran nævnte Arter.

De forskellige Terner og Maager, som gæster Omraadet uden nogensinde at have forsøgt at yngle der, skal selvfølgelig slet ikke omtales i dette Arbejde.

De i Arbejdet givne Kurver er udarbejdet som nærmere omtalt l. c. 1941, p. 182—183, og giver som tidligere rent summarisk nogle vigtigere ynglebiologiske Data, der har særlig Interesse, idet de er indsamlet i et Omraade, hvor Fuglene har fuldstændig Fred. For at skaane Læseren for at skulle

gaa tilbage til mit første Arbejde, skal jeg her give Forklaring paa Betydningen af de anvendte „Stikord“ under Kurverne: „Ankomst“ = Tidsintervallet, indenfor hvilket de første Iagttagelser af Ynglefugle falder om Foraaret; „Æg“ = Intervallet for Fund af de første Æg samt for Iagttagelse af de sidste endnu ikke udrugede Kuld; „Unger“ = Intervallet i hvilket Klækning af de første Unger har fundet Sted; „flyvefærdig“ = Intervallet for Iagttagelse af de første flyvefærdige Unger; „Borttræk“ = Intervallet, indenfor hvilket Ynglefuglene og Ungerne har forladt Omraadet, saa vidt dette har kunnet konstateres. Spredte, afvigende Data er angivet med „×“; Usikkerhed ved et „?“ . Incubationstiden er det enkelte Ægs Udrugningstid. Parentes om Genfangst dato betegner, at Fuglen er fundet død, og at Dødsdatoen derfor er mer eller mindre usikker. Sidst i Arbejdet tilføjer jeg dels nogle faa nyere Mærkeresultater vedrørende Vadefugle mærket i Perioden 1928—40, men indkomne nu i Krigsaarene, dels et Par Rettelser til min tidligere Afhandling.

Jeg vil gerne her igen gentage min Tak udtalt i Indledningen til mit første Arbejde til mine forskellige Hjælpere og til alle andre, der har ydet Bidrag til nærværende Arbejde. Og desuden bringer jeg her Direktionen for CARLSEN-LANGE FONDET, hvis stigende Betydning for dansk Ornithologi det er en Glæde at fremhæve, en Tak for Bidrag til Udførelsen af visse Dele af Arbejdet, delvis Trykning etc.

De øvrige Ynglefugles Træk til og fra Omraadet vil der blive Lejlighed til at omtale i et senere Arbejde.

1. Sandterne (*Gelochelidon nilotica* (Gm.)).

Sandternen, der er en af Reservatets interessanteste Beboere, har næppe nogensinde været meget talrig paa Tipperhalvøen, idet der ikke for et enkelt Aar synes at foreligge sikre Oplysninger om mere end mellem 100 og 200 Par ynglende paa een Gang. Paa det fredede Omraade har der saaledes omkring 1910—12 ynglet ca. 100 Par paa Fuglepold; i en Række Aar har Arten derimod fremfor det fredede Areal særlig foretrukket Skidenbugt paa Værnet, hvor der dog antagelig ogsaa tidligere visse Aar har været Kolonier paa vel et Hundrede Stykker.

I Begyndelsen af 20'erne synes der saaledes paa Skidenbugt at have været en hel Del Sandterner, og endnu omkring 1930 kunde der her være indtil ca. 50 Par ynglende. For de seneste Aar har jeg ingen sikre Optællinger herfra. Paa det fredede Omraade af Tipperne var der i Aarene 1929—34 kun højst 7 Par, næsten stedse paa Fuglepold, idet kun et enkelt Par visse Aar forsøgte at slaa sig ned paa Rødsandshage eller Tipperpold. I Aarene 1935—38 var der imidlertid henholdsvis 24, 39, 35 og 45 Par paa Fuglepold (i 1937 desuden 2 Par paa Rødsandshage, og i 1938 desuden 8 Par paa Hans Lønnes Pold); derpaa i 1939 og 1940 kun henholdsvis 2 og 1 Par paa det fredede Omraade. Efter 1940 har der igen her været en Del (i 1941—43 gennemsnitlig 43 Par aarligt, flest 1942, nemlig 105 Par paa Fuglepold). Artens Antal fluktuerer altsaa stærkt lokalt og antagelig skifter en Bestand af nogenlunde ens Størrelse mellem Ynglepladser paa Tipperne, Værnet og andre Steder i Fjordomraadet. Arten er jo ikke Genstand for Efterstræbelser udover, at dens Æg visse Aar kan blive indsamlet som Maageæg paa Lokaliteterne udenfor det fredede Areal, og en Aftagen er derfor ikke at vente fortrinvis paa Grund af Forfølgelse.

Da Arten ikke har ynglet i større Antal hvert Aar paa det fredede Omraade, er Observationsresultaterne selvfølgelig præget en Del heraf; jeg giver dog en Oversigt over de indsamlede Data til Supplering af de Data, jeg gav i mit Arbejde om Tipperne i 1936*), da der foreligger saa forholdsvis lidt om denne interessante lille Ternes Biologi.

Ankomsten af de første Ynglefugle er observeret mellem 22. April og 9. Maj; nemlig paa følgende Tidspunkter de forskellige Aar:

1929	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39
$\frac{6}{5}$	$\frac{2}{5}$	$\frac{24}{4}$	$\frac{9}{5}$	$\frac{2}{5}$	$\frac{3}{5}$	$\frac{2}{5}$	$\frac{28}{4}$	$\frac{24}{4}$	$\frac{25}{4}$	$\frac{22}{4}$

I April er det dog kun ganske faa Fugle, der iagttages; i Løbet af Tiden mellem ca. 5. Maj og 25. Maj synes imidlertid alle Ynglefugle at være kommet de forskellige Aar, altsaa gennemsnitlig midt i Maj.

*) Ringkøbing Fjords Naturhistorie i Brakvandsperioden 1915—31, p. 149—219. Kbhvn. 1936.

De første Æg er fundet $13/5$ (3 Æg, 1934), og det første Æg maa da antagelig være lagt omkring den 10. Maj, og ved en Sammenstilling af alle brugelige Data vedrørende Observation af de første Æg og de først klækkede Unger viser det sig, at Tidspunktet for Lægningen af det første Æg de fleste Aar falder i Tiden mellem 13. og 25. Maj, med 10. og 28. Maj som Yderpunkter. De første fuldlagte Kuld er observeret mellem $13/5$ og $31/5$, og antagelig ligger Tiden for de første fuldlagte Kuld oftest i Perioden 15. til 27. Maj.

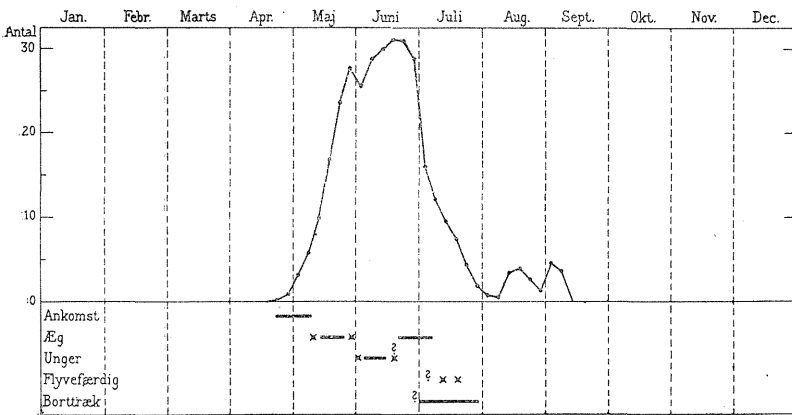

Fig. 1. Sandterne (*Gelochelidon nilotica* (Gm.)). Gennemsnitlige Antal Fugle paa Tipperne 1929—39. Gennemsnitlige Antal ynglende Par: 15. Incubationstid 22—23 Døgn. Forklaring af „Ankomst“ etc. se Side 165.

Fuglenes Flertal er da snart efter i Gang med at ruge. Der er dog endnu saa sent som 19. Juni fundet nylig lagte (vel omlagte) Kuld, og rugende Fugle har visse Aar kunnet træffes ind i Juli (se TÅNING 1936, p. 172—173). Incubationstiden har ved Undersøgelser paa Tipperne vist sig at være 22—23 Døgn. De første klækkede Unger er de fleste Aar fundet mellem 1. og 14. Juni, og de fleste Unger er normalt ude af Æggene mellem ca. 15. og 25. Juni, men endnu 6. Juli er ikke klækkede Æg set (i det kolde Aar 1929 endnu senere, men disse Æg blev da ogsaa opgivet).

De første flyvefærdige Unger er observeret 12. Juli, men nogle af de tidligt klækkede maa kunne være flyvefærdige tidligere, idet Ungen formodentlig tager 30 Dage eller lidt mere

for at opnaa Flyvefærdighed (den nøjagtige Tid er imidlertid ikke kendt). Oftest forlades Tipperne i Løbet af Juli Maaned, saaledes at der de sidste Dage af Juli sjældent ses eller høres ret mange tilbageværende Fugle. Kurvens begyndende Fald de sidste Dage af Juni (Fig. 1) synes imidlertid at tyde paa, at nogle af de gamle Fugle allerede de sidste Dage i Juni begynder Bortrejsen fra Omraadet; det er saaledes en meget kort Tid, Sandterne tilbringer paa Tipperne. Antagelig tilbringes en Tid derefter i Omegnen, hvor man kan træffe Sandterne fouragerende sammen med deres Unger paa Marker og Heder. Hvornaar Tippeternes Bestand forlader Landet vides ikke, da ingen ringmærkede er taget før langt mod Syd. P. SKOVGAARDS Mærkninger viser imidlertid bl. a., at Individet mærket i Thy allerede 7. August var naaet til Esbjerg, 10. August ned i Slesvig, 1. September til Spanien; men endnu 18. September kunde én træffes i Vendsyssel.

Medens Antallet af Sandterne, der observeres paa Tipperne i Juli Maaned gradvis aftager, saaledes at der efter Midten af Maaneden oftest kun er faa tilbage, og der i August kun nu og da viser sig en enkelt eller nogle faa Stykker, var Forholdene i 1934 anderledes, idet Ynglefuglene forblev længere paa Tipperne, og idet der i en Periode i August og igen først i September om Aftenen kom en hel Del Fugle ovre fra Holmsland Klit eller Havstranden for at overnatte; i August det højeste Antal omkring Maanedens Midte (ca. 80 Stkr.), i September flest den 4. September (ca. 150 Stkr.). Nogen Forklaring paa denne usædvanlige Optræden kan jeg ikke give.*) Efter 9. September er ingen Sandterne med Sikkerhed iagttaget paa det fredede Omraade i Aarene 1928—1940.

Antallet af ynglende Par var som nævnt paa det fredede Omraade meget lavt fra 1928 til 1934; nogle af Aarene mislykkedes Fuglenes Forsøg paa at yngle ganske; i Aarene 1935 til 1938 var der 24—45 ynglende Par aarligt, derefter igen kun faa (1—2 Par i 1939 og 1940). Ynglende har der saaledes paa det fredede Omraade i Aarene 1928—1940 været mellem 0 og 45 Par (Gennemsnit 1929—1939: 15 Par). Syd for det fredede

*) Det kan bemærkes, at Aaret 1934 har været det varmeste i 30'ernes varme Periode; men hvorvidt der er en Aarsagssammenhæng hermed vides selvfølgelig ikke.

Omraade har der, som ligeledes nævnt, paa Skidenbugt (Værnet) været nogle Kolonier.

Ringmærkning af denne interessante Arts Yngel har derfor maattet udføres dels paa selve det fredede Areal, dels paa Værnet.

I Aarene 1928 til 1940 er der ialt mærket 254 Unger, veks-lende mellem 0 og 59 Stykker aarligt, som det fremgaar af følgende Tal:

	1928	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
Antal mrk.	20	10	8	21	0	10	19	48	59	25	32	1	1

Af disse er kun 4 genmeldt, 1 her fra Landet, 3 fra Ud-landet, ialt 1.6 %. Desuden er 2 mærkede Unger kort efter Mærkningen fundet døde nær selve Ynglepladsen. I følgende Liste er Detaillerne givet, og jeg har vedføjet et Resultat af Mærkning af Yngel af denne Art i Nord-Jylland, da det er af Interesse til Belysning af Sandternens Vandringer.

Mærkningsresultater.

Unger fundet døde før Borttræk fra Mærkeomraade:
2 Stykker.

O-Gruppe fra Udlandet:

Nr.	Mærkningsdato og Lokalitet	Genfangst
RK2929	17/6 1935 Fuglepold	4/9 1935, Maynard's Swamp, Speightstown, Barbados, Brit. W. I. (13° 14' N. 59° 38' V.). Skudt. Distance ca. 7500 km i lige Linie.

I-Gruppe og ældre fra Udlandet og Danmark:

2210	21/6 1931 Værnet	15/9 1933, Diano Marina, Liguria, Italien (43° 55' N. 8° 05' Ø.). Fanget. Godt 2 Aar gammel.
RK9176	13/6 1936 Fuglepold	7/6 1938, Middelhavet paa 38° 47' N. 2° 32' Ø., d. v. s. lidt Syd for Balearerne. Fanget ombord paa en Damper. Knapt 2 Aar gammel.
RK9431	11/6 1937 "	ca. 15/5 1943, Thorsted pr. Tim (ca. 40 km NNØ.). Fundet nylig død. Næsten 6 Aar gammel.

Appendix:

730603	20/6 1941 Aggersborg, Hanherred	7/9 1941, Manzanaresfloden tæt Syd for Madrid, Spanien (ca. 40° 24' N. 3° 41' V.). Skudt.
--------	---------------------------------	---

Alle Genfangster er af Interesse til Belysning af Sandternens Træk fra og til Danmark. I første Række kommer selvfølgelig den transatlantiske Vandring af den unge Fugl, der blev mærket 1 Dag gammel den 17. Juni 1935 og allerede

den 4. September blev skudt paa Barbados ved et kunstigt Morads, hvoraf der er anlagt ca. 25 paa Øen for i jagtlig Hensigt at tiltrække Fugle, der kommer over Øen paa Træk mod Syd-Amerika i Tiden Juli til Oktober. Regner man, at den unge Sandternes Afrejse har fundet Sted ca. 1. August her fra Landet (Tipperne blev forladt mellem 14. og 22. Juli), har den gennemsnitlige daglige Flyvepræstation været mindst ca. 250 km. Antagelig er selve den transatlantiske Rejse dog fore-

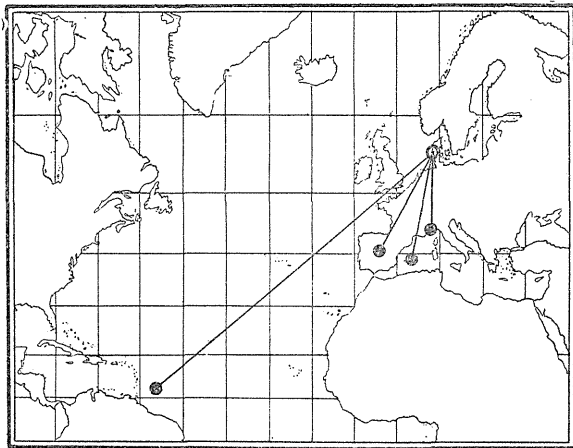

Fig. 2. Sandterne (*Gelocheidon nilotica* (Gm.)). Længere Vandringer. Se Tabel og Tekst. Spanske Fund: Fuglen mærket i Hanherred, ikke paa Tipperne.

gaaet med betydelig større Fart. Utvivlsomt er den unge Fugl kommet ind i Nordostpassaten ved Nordvest-Afrika, maaske under særlig kraftige Vindforhold, og har da fulgt med Vejret, indtil den er havnet paa Barbados, der ligger som en særlig fremskudt Post blandt Antillerne i det kraftigste Bælte af Nordostpassaten (se Figur 3). En lokal Ornitholog paa Barbados, Mrs. F. C. K. ANDERSSON, skylder jeg Tak for meget detailleerede Oplysninger om det interessante Fund; bl. a. meddeles alle Vejrdata fra den Uge, der gik forud for Genfangsten; Vejret var dog ganske normalt for Aarstiden, med østlige Vinde, højt Barometer og Sol, undtagen Dagen før Fuglen blev skudt ($\frac{3}{9}$), da det var skyet, med sydøstlig Vind og stærk Regn;

der var ingen Tegn paa særlige tropiske Forstyrrelser af Atmosfæren (Orkan el. lign.).

Enhver Fugl, der ved Nordvest-Afrika mister Kontakt med Land og formaar at klare sig ude over aabent Hav, maa utvivlsomt i de fleste Tilfælde ende ved Nordøst-Kysterne af Syd-Amerika eller Antillerne og vil da som nævnt særlig let blive indfanget af Barbados. For Fugle, der til en vis Grad kan fouragere paa Søen under den transatlantiske Rejse, er det saa-

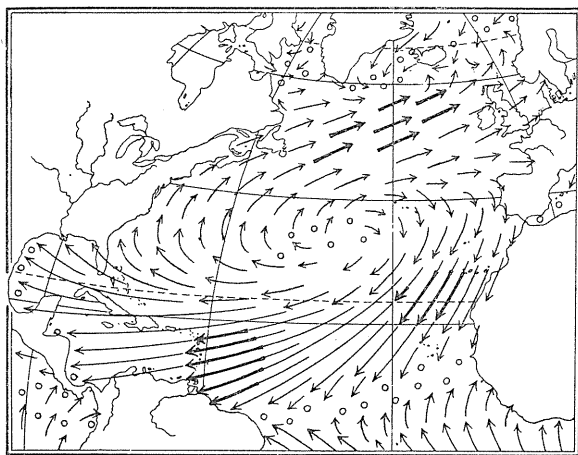

Fig. 3. Vindene i det nordlige Atlanterhav i August. Vindstyrke: $\circ = 0$, $\rightarrow < 3$, $\longrightarrow 3-4\frac{1}{2}$, $\longrightarrow 4\frac{1}{2}-6$ Beaufort. (Efter Schott 1912).

ledes næppe vanskeligt at krydse Atlanterhavet her, men vanskeligere er det selvfølgelig for Ikke-Svømmefugle at komme over; naar dette alligevel sker, maa utvivlsomt særlig stærke Vinde være virksomme under Overflyvningen. Uden specielt at have gennempløjet Litteraturen angaaende Emnet har jeg fundet følgende europæiske Arter angivet som Gæster paa Barbados: *Chlidonias leucoptera* (Temm.), *Chlidonias leucopareia* (Temm.), *Vanellus vanellus* (L.), *Charadrius hiaticula hiaticula* (L.) og *Philomachus pugnax* (L.). Altsaa ikke mindre end 3 Vadefugle. Mrs. ANDERSSON meddeler mig (in lit. $28/10$ 1935), at i Løbet af 1934—35 var ikke mindre end 3 Brushøns noteret fra Øen, hvoraf 2 fra 1934, $12/10$ og $9/11$, samt een fra $15/8$ 1935, altsaa ca. tre Uger før Sandternen blev skudt; udelukket

er det ikke, at samme Vejrforhold har bragt begge Fugle over samtidig, men Sandternen er da først blevet skudt meget senere end Brushanen, der straks er blevet tiltrukket af Moradsets dyndede Bredder, der er sjældne paa Øen. Saafremt man antager, at Sandternen er kommet ind i Nordostpassaten ved Cape Blanco paa Afrika-Siden, vil den passivt med 10 m/sec. (5 Beaufort) føres til Barbados paa ca. 5 Døgn; i en orkanagtig Storm paa 30 m/sec. (11 Beaufort) vil Overrejsen ikke engang blive to Døgn, og antagelig krydser Vadefugle Oceanet under lignende højere Vindstyrker, hvilket H. F. WITHERBY gjorde sandsynligt for Viber, der for en Del Aar siden krydsede Atlanterhavet fra England til New Foundland.

Af ringmærkede Fugle er iøvrigt kun faa paavist som ægte Øst til Vest transatlantiske Overflyvere. Jeg skal nævne dem, der er kommet til mit Kendskab, idet jeg dog ser bort fra de Rider (*Rissa tridactyla*), der har krydset Atlanten højt mod Nord, da denne Fugl er saa meget Havfugl, at Sagen ikke er særlig mærkelig; ligeledes ser jeg bort fra de Fugle, som kun er kommet et Stykke af Vejen over, f. Eks. kun til Azorerne. Det normale Træk af Pibeænder (*Anas penelops*) fra Island til Nord-Amerikas Østkyst kan heller ikke henregnes til denne Kategori af transatlantisk Spredning. Der bliver da kun nogle faa tilbage, nemlig saa vidt mig bekendt, foruden den nævnte Sandterne, følgende:

Mærket	Genfanget
1) Hættemaage: Rossitten, juv., Juli 1911	Barbados 11/11 1911.
2) Hættemaage: Rossitten, juv., Juli 1911	Catemaco, Sydkysten af Mexico- bugten, Febr.—Marts 1912.
3) Hættemaage: Ossendrecht (N. Br.) Holland, juv., 21/6 1932	Stag Bay, Labrador, Sommer 1934.
4) Sandterne: Ove Sø, Thy, 23/6 1925	Bridgetown, Barbados, 21/9 1925.
5) Skarv (<i>Phalacrocorax carbo sinensis</i>): Lekkerkerk, Holland, 9/7 1928	St. Paulo, Minnesota, U. S. A. Begyndelsen af 1930.
6) Vibe: Cumberland, England, Maj 1926	Bonavista, New Foundland, 27/12 1927.

Disse faa Mærkningsresultater kunde suppleres med forskellige Fund af specifikt europæiske Arter paa den amerikanske

1) og 2) se J. THIENEMANN: Rossitten, 1928.

3) Se G. A. BROUWER, Ardea, 1934, p. 210.

4) Se P. SKOVGAARD, Danske Fugle, 1930, p. 21.

5) „Der Vogelzug“, 1930, p. 131.

6) Se H. F. WITHERBY, Brit. Birds. 22, 1928, p. 6 fig.

Side af Atlanten, netop særlig fra det samme nordlige og samme sydlige Omraade, hvor de mærkede Fugle er paavist (henholdsvis Labrador—New-Foundland-Omraadet og Antil-Omraadet). Vi har paa disse Steder den korteste Afstand mellem de to Kontinenter, hvilket sætter Chancerne i Vejret for Overflyvning. Men Vindforholdene er som bekendt meget forskellige og heldigst mod Syd; hvilket dog muligvis ophæves nordpaa ved en eventuel Anvendelse af Island og Grønland som Mellemlandingspladser.

Meget slaaende er det jo at lægge Mærke til, at af de nævnte syv ægte Øst—Vest transatlantiske Vandrere er ikke mindre end 3 fra den lille Plet Jord, som Barbados udgør. Og desuden er det et ejendommeligt Træk, at netop to danske Sandterner har fundet denne lille Ø paa den anden Side Verdenshavet. Sandterneren fra Tipperne har endvidere forøget vor Viden med Hensyn til, hvor hurtigt en Fugl kan naa til en fjernt beliggende Lokalitet — ca. 6 Uger efter at den er blevet flyvedygtig, har dens Vinger allerede baaret den sikkert langt mere end 7500 km. ud over Kloden.

Gennem P. SKOVGAARDS Mærkninger er det konstateret, at Sandterner her fra Landet paa deres Træk mod Syd, der aabenbart begynder først i August og allerede omkring 1. September naar til Sydvest-Frankrig, kommer til de vestlige Middelhavsegne og endogsaa først i November er truffet i Senegal. Træk gaar dog tillige mod Sydøst ind over Kontinentet; f. Eks. er en ung Sandterne mærket paa Langli i Hobugt $\frac{2}{7}$ 1933 allerede skudt $\frac{29}{9}$ ca. 90 km Nordøst for München (Danske Fugle, IV, p. 184); og ældre Individer er i deres andet Aar i Yngletiden f. Eks. paavist ved Lodz i Polen. Oversomrende, endogsaa ca. fire Aar gamle Individer, kan træffes i det vestlige Middelhav. Hvor Flertallet af vore Sandterner overvintrer vides dog ikke endnu.

Af de øvrige i min Liste nævnte Genfangster af mærkede Sandterner er to fra September gemeldt fra henholdsvis Spanien og Nord-Italien (en ung Fugl og en godt to-aarig Fugl); Barbados-Eksemplaret er ligeledes fra September (ung Fugl). En knapt 2-aarig Fugl er truffet oversomrende ved Balearerne først i Juni (vel næppe paa nordgaaende Træk?). Og endelig er en seks-aarig Fugl aabenbart vendt tilbage

til Omegnen af sit Fødested, idet den midt i Maj er fundet død ca. 40 km Nord for den Plads, hvor den kom til Verden. Sandternen kan aabenbart som de andre Terner blive gammel, idet P. SKOVGAARD nævner een, der blev 10 Aar gammel (mærket paa Klægbanken $\frac{8}{6}$ 1932, gemeldt fra Værnengene $\frac{10}{5}$ 1942; se Danske Fugle, V, 1942).

2. Splitterne (*Sterna sandvicensis* Lath.).

I Ringkøbing-Fjord-Omraadet som overalt i Artens Udbredningsomraade veksler Splitternen ofte fra Aar til andet stærkt i Antal, idet den snart vælger sin Yngleplads et Sted snart et andet Sted, dog stedse ganske nær ved Vandet. Tidligere skal der paa selve Tipperne have været en stor Koloni paa Tipperpold (1000—1700 Par i 1910 iflg. KLINGE og WINGE), men her har den ikke ynglet i Aarene 1928—1940, da den praktisk talt stedse har holdt til paa Anholt, saafremt den overhovedet har ynglet paa den fredede Del af Halvøen (1929 dog 21 Par paa Per Smeds Dæmning); følgende Antal Par har været at træffe de forskellige Aar:

1928	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
367	21	—	548	76	225	950	—	17	—	—	(60*)	183

I de senere Aar har Splitternen derimod ret konstant været talrig til Stede paa Poldene i Nymindestrømmen, der nu er bedre fredede end tidligere, og ligger nærmere ved Splitternens naturlige Fourageringsfelt, Havkysten; der har her i Aarene 1934 til 1940 stedse været een eller flere store Kolonier (oftest paa Hans Madsens Pold, Lønnes Pold og Grønodde Pold) med et samlet Antal Par paa ca. 440 til ca. 2760 Par aarligt; den største Koloni et enkelt Aar var paa 2645 Par (Grønodde Pold 1939). Kolonierne beslaglægger næsten stedse kun et lille Omraade, hvor Rederne ligger meget tæt sammen. Da kun systematiske Observationer har kunnet gennemføres paa selve Tipperne, er de følgende Data om Ankomst etc. næppe helt repræsentative, idet flere Aar delvis falder ud, fordi ingen Fugle har ynglet paa selve Tipperne. Arten er en urolig Beboer; det er sket visse Aar, at den har slaaet sig ned og paa-begyndt en Koloni, for snart efter, uden at Aarsagen har kunnet

*) ødelagt.

ses, at opgive Pladsen og flytte til en anden Plads (se bl. a. TÅNING 1936 p. 172). Den Ubestandighed, som i det Hele taget præger Arten, faar ogsaa sit Udtryk i den Kurve (Fig. 4), som er vedføjet for at give et Indtryk af, hvorledes den gennemsnitlige Mængde af Fugle varierer paa selve Tipperne gennem Ynglesæsonen.

Splitterterne ankommer sent; oftest mellem 24. og 28. April*) ses de første Fugle, som øjensynligt har været

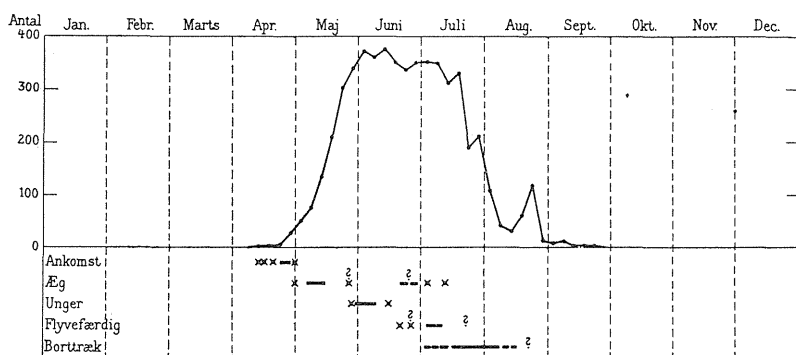

Fig. 4. Splitterterne (*Sterna sandvicensis* L.). Gennemsnitlige Antal Fugle paa Tipperne 1929—39. Gennemsnitlig Antal ynglende Par: 170. Incubationstid 20—22 Døgn.

Ynglefugle knyttet til Omraadet, men en ganske enkelt kan vise sig paa Strejft lidt tidligere; følgende første Datoer for Observation er noteret:

1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939
1/5	28/4	26/4	18/4	24/4	15/4	18/4	21/4	17/4	15/4	13/4

Noget ind i Maj og oftest ca. 20.—25. Maj har næsten alle Ynglefugle øjensynligt været til Stede paa de udvalgte Ynglepladser paa selve Tipperne i de Aar, da der har været nogenlunde store Kolonier; Tilskud til Kolonien synes dog ogsaa lidt senere at kunne finde Sted, vel af sent ankommende Par.

Allertidligst 1. Maj er det første Æg observeret (1 Æg, 1934), men oftest begynder Æglægningen mellem 6. og 14. Maj, vist tiest 10.—11. Maj; i det kolde Aar 1929 saas de første Æg

*) I Holland regner man allerede med Ankomst først i April (eller de sidste Dage af Marts).

29. Maj, men da 3 Reder paa dette Tidspunkt havde 2 Æg hver (foruden 18 med 1 Æg hver), maa Æglægningen være paabegyndt tidligere, iflg. første Fund af Unger antagelig 25.—26. Maj (Incubationstid ca. 20—22 Døgn). Ofte er der dog Uheld med de først lagte Æg. Mange Par begynder Æglægningen samtidig, og talrige fuldlagte Kuld er oftest iagttaget mellem 18. og 27. Maj (sjældent saa tidligt som 8. Maj, nemlig 1934; JOURDAIN, der i 1903 besøgte Ringkøbing Fjord, noterede de første Æg 7. Maj, mange 12. Maj).

De første udrugede Unger træffes mellem 31. Maj og 9. Juni, med to Undtagelser: 1934 allerede 28. Maj (10 Unger set) og 1929 først 15. Juni (1 Unge), overensstemmende med den tidlige og sene Æglægning disse to Aar. De sidste endnu ikke udrugede Æg er set 12. Juli, men i Almindelighed er de fleste Unger udruget mellem ca. 10. og 30. Juni, oftest kort efter den 20. Juni. Unormalt kan Æglægning finde Sted endnu først i Juli (se TÅNING 1936 p. 172). De første flyvende Unger er tidligst observeret 20. Juni (1934), oftest 3. til 10. Juli, i det kolde Aar 1929 først længere hen i Juli. Snart efter at de første Unger er set flyvende, bemærkes en Aftagen i Antallet af Fugle; oftest begynder synlig Aftagen midt i Juli eller lidt senere, de første Dage af August, sjældent længere hen i August (i det kolde Aar 1929). Den første mærkede Fugl fra Omegnen er gemeldt fra Holmsland Klit 15. Juli (Bjerregaard). Nu og da kan ret store Antal vise sig i Omraadet, tildels for at overnatte, sidst i Juli eller i August, f. Eks. særlig 1931 i Tiden 14. til 27. August, med Maksimum 21. August (ses tydeligt paa Kurven Fig. 4). Men iøvrigt er Antallene i August oftest lave og vekslende fra Dag til Dag; de fleste Aar (1932, 33, 34, 35, 37, 38, 39) kan Bestanden endogsaa have forladt Feltet helt i Begyndelsen af August, saaledes at praktisk talt ingen ses mere. I September er der kun spredte Forekomster (nogenlunde stadig 20—50 indtil 10. Sept. i 1929 og 1930), meget sjældent viser der sig mere end nogle faa Stykker (f. Eks. enkelte Flokke paa indtil 200 Fugle 7.—8. Sept. 1937); sidste Observation i Omraadet falder paa 25. Sept. 1930 (4 Stkr.). En mærket Splitterne er gemeldt fra Thorsminde den 18. September, og endnu senere paa Aaret kan som bekendt enkelte træffes ved Vesterhavskysten. (Sjældent kan man her i Norden

træffe Arten endnu saa sent som i November; TISCHLER (Vögel Ostpreussen, 1941, 2, p. 1092) nævner saaledes een juv. skudt ved Rossitten $\frac{22}{11}$ 1936; Arten er iøvrigt en sjælden Gæst i i den østlige Østersø*), og Eksemplarets Tilstedeværelse sikkert en abnorm Hændelse).

Antallet af ynglende Par har som ovenfor nærmere specificeret vekslet mellem 0 og 950 Par paa Tipperne i Aarene 1928—1940 (Gennemsnit 1929—39: 170 Par); som ligeledes nævnt kan der paa Poldene i Nymindestrømmen være indtil 2760 Par aarlig; ogsaa andetsteds i Fjorden er der Kolonier, f. Eks. paa Klægbanken (hvor der visse Aar i nyere Tid har været indtil 1400—1500 Par).

Mærkning er udført dels paa selve Tipperne, dels paa Poldene i Nymindestrømmen; af Unger er der mærket 2179 Stykker i Aarene 1928—1940, vekslende mellem 0 og 313 Stykker aarligt, et Par Hundrede aarligt i 1928, 1931, 1933—37 samt 1939 og 1940. Af Genfangster foreligger (naar bortses fra de talrige (ca. 40) Fund af Unger, der er døde paa Mærkepladserne kort efter Mærkningen, særlig i 1928, 1929 og 1933) ialt 37 Stykker = 1.7 %, hvoraf 11 fra Danmark (og Sverige), Resten, 26, fra Vest-Europa (13) og Vest-Afrika (13). 27 eller 1.2 % er genmeldt i deres første Leveaar, kun 10 eller 0.5 % som ældre (1—7 Aar gamle).

Mærkningsresultater.

Unger fundet døde før Borttræk fra Mærkeomraade:

40 Stykker er fundet døde mellem $\frac{17}{6}$ og $\frac{9}{8}$ paa Mærkestedet, særlig i 1928, 1929 og 1933.

O-Gruppe genmeldt fra Danmark samme Aar som mærket:

Nr.	Mærkningsdato og Lokaltet	Genfangst
2241	$\frac{28}{6}$ 1931 Anholt	(ca. $\frac{22}{8}$ 1931) Gørding, Vemb, Nissum Fjord (50 km N.). Fundet død.
RK2702	$\frac{11}{6}$ 1934 "	$\frac{20}{8}$ 1934, Stauning, Ringkøbing Fjord (11 km NØ.).
RK2754	$\frac{11}{6}$ 1934 "	($\frac{1}{8}$ 1934) Højer Sluse (110 km S.). Fundet død.
RK9250	$\frac{30}{6}$ 1936 Lønnes Pold	(ca. $\frac{7}{9}$ 1936) Vejrup Eng, S. Vium, Nr. Nebel (13 km SØ.). Fundet død (stærkt opløst).
RK9299	$\frac{30}{6}$ 1936 " "	($\frac{6}{8}$ 1936) Kysten udfør Tjæreborg, Esbjerg (52 km S.). Fundet død; vel skudt.

*) Hvor nye svenske Ynglepladser dog er paavist i de senere Aar.

Nr.	Mærkningsdato og Lokalitet	Genfangst
RK9407	4/7 1936 Lønnes Pold	(15/7 1936) Bjerregaard, Holmsland Klit (ca. 2 km V.). Fundet død.
RK9516	3/7 1937 Grønodde Pold	18/9 1937, Thorsminde (55 km N.). Skudt.
O-Gruppe fra Udlandet:		
550	11/7 1928 Anholt	29/6 1929, Walvisbay, SV.-Afrika (ca. 22° 55' S. 14° 25' Ø.). Fundet døende ¹⁾ . 1 Aar gammel.
675	18/6 1930 Madsens Pold	Aug. 1930, Osterhever, Eiderstedt, Slesvig-Holsten, Tyskland (54° 23' N. 8° 47' Ø.). Fundet død ¹⁾ .
2008	14/6 1931 Anholt	14/11 1931, Accra, Gold Coast, Brit. V.-Afrika (5° 34' N. 0° 13' V.). Fanget.
2217	28/6 1931 "	22/8 1931, Kampen, Holland (52° 33' N. 5° 55' Ø.). Fanget, kunde ikke flyve.
2227	28/6 1931 "	Aug. 1931, Sylt, Slesvig-Holsten, Tyskland (ca. 54° 50' N. 8° 20' Ø.). Fundet død.
RK2652	4/6 1934 "	ca. 13/9 1934, Mellum, Vadehavet mellem Jade- og Wesermundingen, Oldenburg, Tyskland (ca. 53° 45' N. 8° 15' Ø.). Fanget og løsladt igen ²⁾ .
RK2798	25/6 1934 "	ca. 14/8 1934, Malo-les-Bains, v. Dunkerque, Nord-Frankrig (51° 03' N. 2° 24' Ø.). Skudt.
RK2958	25/6 1935 Grønodde Pold	31/12 1935, Accra, Gold Coast, Brit. V.-Afrika (5° 34' N. 0° 13' V.). Fundet døende.
RK9082	25/6 1935 "	2/2 1936, Cape Coast, Gold Coast, Brit. V.-Afrika (5° 34' N. 1° 13' V.). Fanget levende.
RK9085	25/6 1935 "	15/12 1935, Port Gentil, Fransk æquatorial Afrika (0° 40' S. 8° 50' Ø.). Fundet dødelig saaret paa Strandbredden.
RK9119	25/6 1935 "	13/12 1935, Accra, Gold Coast, Brit. V.-Afrika (5° 34' N. 0° 13' V.). Fanget og løsladt igen.
RK9154	25/6 1935 "	3/11 1935, Almachis, Dakar, Sénégal, Fransk V.-Afrika (14° 39' N. 17° 30' V.). Fundet udmattet sammen med tre andre Splitternes paa Strandbredden.
RK9266	30/6 1936 Lønnes Pold	6/8 1936, Liebau, Schlesien, Tyskland (50° 40' N. 16° 00' Ø.). Fundet udmattet og døende; næste Dag død.
RK9276	30/6 1936 "	7/8 1936, Sydspidsen af Sylt, Slesvig-Holsten, Tyskland (54° 44' N. 8° 20' Ø.). Fundet udmattet og døende.
RK9304	30/6 1936 "	7/2 1937, Aberdeen, nær Freetown, Sierra Leone, Brit. V.-Afrika (8° 33' N. 13° 11' V.). Fundet udmattet paa Strandbredden.
RK9317	4/7 1936 "	(ca. 10/9 1936) Enkhuizen, Holland (52° 42' N. 5° 17' Ø.). Fundet død.

¹⁾ Offentliggjort i „Der Vogelzug“, Vol. II, p. 171.

²⁾ Nævnt af FR. GOETHE: Die Vogelinsel Mellum, 1939, p. 100. Taget om Natten paa Vaderne.

Nr.	Mærkningsdato og Lokaltet	Genfangst
RK9330	4/7 1936 " "	7/8 1936, Scharhorn, Nordsøen, Tyskland (53° 57' N. 8° 25' Ø.). Fundet saaret.
RK9360	4/7 1936 " "	ca. 12/1 1937, Benguela, Angola, Portug. V.-Afrika (12° 30' S. 13° 20' Ø.).
RK9550	3/7 1937 Grønodde Pold	(2/8 1937) Neuwerk, Elbens Munding, Nordsøen, Tyskland (53° 55' N. 8° 30' Ø.). Fundet død.
RK9570	3/7 1937 " "	Vinter 1937-38, rimeligvis i Januar, da meddelt i Avis 1/2 1938. Elefant-Bay, v. Benguela, Angola, Portug. V.-Afrika (ca. 12° 30' S. 13° 20' Ø.).

I-Gruppe fra Udlandet:

2125	26/6 1931 Anholt	31/7 1932, Mundingen af Douro, Porto, Portugal (41° 08' N. 8° 40' V.). Skudt. ♀, godt 1 Aar gammel.
RK9068	25/6 1935 Grønodde Pold	ca. Juli 1936, Mundingen af Sénégal, Fransk V.-Afrika (16° 00' N. 16° 27' V.). Skudt.

Udlandet:

II-Gruppe og ældre:

466	20/6 1928 Anholt	18/7 1934, Fotö, Göteborgs Skærgaards nordlige Del (ca. 57° 44' N. 11° 40' Ø.). Godt 6 Aar gammel.
704	28/6 1930 Madsens Pold	8/10 1933, Pedrogao-Stranden, Leiria, Portugal (39° 58' N. 8° 55' V.). Fanget. Godt 3 Aar gammel.
2252	28/6 1931 Anholt	Nov. 1933, Quittah district, v. Lome, Gold Coast, Brit. V.-Afrika (6° 07' N. 0° 12' Ø.). Næsten 2½ Aar gammel.
2287	3/7 1931 " "	11/8 1936, Baie de Somme, Somme, Frankrig (50° 12' N. 1° 32' Ø.). Skudt. 5 Aar gammel.
RK2875	27/6 1934 " "	24/9 1936, Cape Coast, Gold Coast, Brit. V.-Afrika (5° 06' N. 1° 16' V.). Fanget. Godt 2 Aar gammel.

Danmark:

2458	15/6 1933 Lønnes Pold	ca. Aug. 1935, Lemvig (75 km N.). Fundet død. Vendt tilbage til Danmark som toaarig.
2510	15/6 1933 " "	(14/6 1940) sammesteds. Fundet død ved Kolonien; havde højst ligget 14 Dage. ♀ med store Æg. Vendt tilbage til Fødestedet som syvaarig.
RK9054	25/6 1935 Grønodde Pold	Sommer 1938, Hvidbjerg Strand, Thy (ca. 100 km N.). Vendt tilbage til Danmark som treaarig.

Af de 77 genmeldte Fugle er ikke mindre end 40 Unger fundet døde paa Ynglepladsen.

Af de unge Fugle i deres første Aar er 7 truffet omstrejfende indtil ca. 110 km fra Fødestedet, alle i Vest-Jylland, i det før-

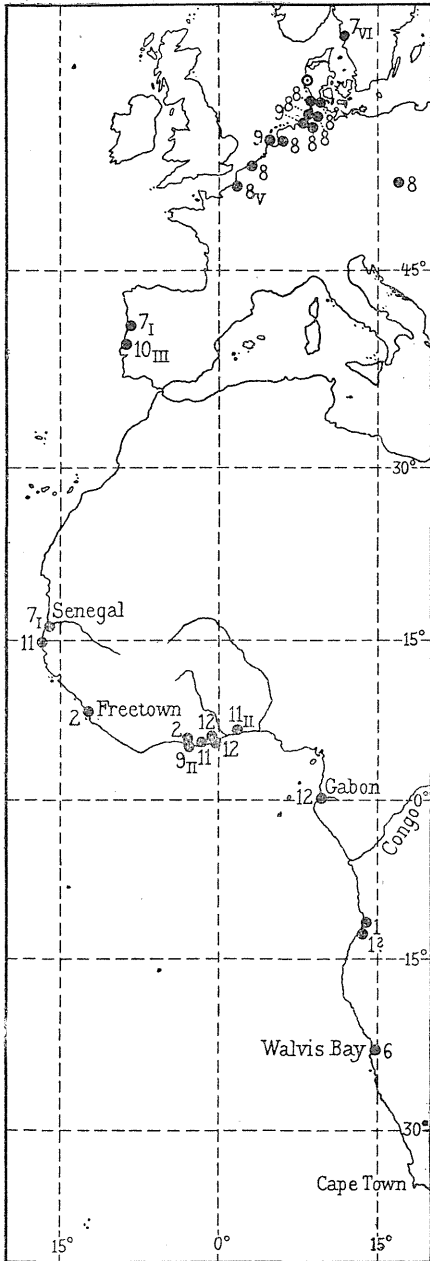

Fig. 5. Splitterne (*Sterna sandvicensis* L.). Fund fra Udlandet. Arabiske Tal = Maaned for Fund; Romertal = Aarsgruppe I, II o. s. v. Aarets Yngel betegnet ved arabiske Tal alene.

ste Efteraar, fra ca. 15. Juli (Holmsland Klit) til 18. September (Thorsminde). En Del andre unge Fugle (6), der har paabegyndt deres egentlige Træk, er mellem 2. August og 13. September gemeldt fra den tyske Nordsøkyst, nemlig fra Sylt (2 Individder), Eiderstedt, Scharhorn, Neuwerk og Mellum. Gennemgaaende lidt senere, nemlig mellem 22. August og 10. September, er 2 Stykker gemeldt fra Holland; men allerede ca. 14. August er dog een naaet til Dunkerque i Nord-Frankrig. Alle disse Forekomster ligger paa den sædvanlige Trækrute langs Nordsøkysten mod Sydvest. Trækvejen gaar iflg. andre Mærkninger videre langs Frankrigs, Spaniens og Portugals Atlanterhavskyster, hvorfra der dog fra Tipperne kun foreligger nogle enkelte ældre Fugle fra August—Oktober.

Paa Ruten langs Vest-Afrikas Kyst helt til Syd-Afrika foreligger derpaa en Række Fund af unge Fugle i deres første Aar. Fra November er 1 gemeldt fra Dakar ($\frac{3}{11}$) og 1 fra Gold

Coast (¹⁴/₁₁), og antagelig er disse altsaa de her først ankomende Vintergæster. Af overvintrende Stykker foreligger 2 Decemberfund fra Gold Coast og 1 fra fransk æquatorial Afrika, 2 Januarfund fra Port Angola, 2 Februarfund fra henholdsvis Gold Coast og Sierra Leone. Endvidere 1 Junifund fra Walvisbay, altsaa oversomrende. Overvintringsomraadet strækker sig altsaa langs Vest-Afrikas Kyst fra Sierra Leone mod Syd, idet dog maaske det inderste af Guinea-Bugten undgaas, paa lignende Maade som aabenbart Biscaya-Bugtens inderste Del i Hovedsagen undgaas; i hvert Fald foreligger ingen Genfangster fra det inderste af Guinea-Bugten, Biafra Bugten, mellem Gold Coast og Gabon*). De her givne Fund sammen med andre Fund viser, at Splitternen besøger Vest-Afrika helt til Kap (der er endogsaa enkelte Fund fra Natal) med kunstige Koncentrationer af Fundene særlig ved de af Europæere beboede Steder mellem 15°—20° N. og 20° S. for Æquator.

Ovenfor er kun de unge Fugles Træk omtalt; af ældre Fugle foreligger der imidlertid ogsaa enkelte Genfangster. En 5-aarig Fugl genmeldtes fra Nord-Frankrig i August; en 3-aarig foreligger fra Portugal i Oktober, og to 2-aarige er fra Gold Coast (September og November). Der foreligger 3 fra Juli: een godt 1-aarig fra Senegal, een godt 1-aarig fra Portugal og een 6-aarig fra Göteborg. De to første (begge 1-aarige) maa have oversomret Syd for Yngleomraadet, medens Splitternen fra Göteborg enten har været Ynglefugl her eller (mindre sandsynligt) er en Fugl, der fra Ynglepladsen i Jylland allerede 18. Juli er kommet hertil paa Strejf, altsaa udenfor Trækruten. Forskellige af andre Forfattere publicerede Fund tyder paa, at Splitternen ikke sjældent vælger sig et nyt Sted som Yngleplads fjernt fra dens Fødested; dette er da ogsaa overensstemmende med dens her fra Landet velkendte Vekslen mellem Ynglepladser.

Tabellen Side 182 giver iøvrigt en Oversigt over alle Fundene.

Hjemvenden til Ynglepladsen eller dennes Nærhed er konstateret i tre Tilfælde: en 2- og en 3-aarig Fugl

*) BANNERMAN (Bi. Trop. W. Afr., Vol. II, 1931, p. 256) gør iflg. Dr. F. SALOMONSEN opmærksom paa, at ingen Rekorder findes mellem Gold Coast og Gabon.

Splitterner genmeldt i Aarets Løb fra
forskellige Omraader.

($\frac{3}{2}$ = 3 yngre end 1 Aar, 2 eet Aar eller ældre).

Maaned	Danmark & Sverige	Nord-vest-Tyskland m. v.	Holland & Belgien	Nord-Frankrig	Spanien & Portugal	Vest-Afrika til Liberia	Guineabugten	Vest-Afrika Syd for Congo	Total
Juli ...	$\frac{1}{2^1)$	—	—	—	—	$\frac{0}{1^4)$	—	—	$\frac{1}{3}$
August.	$\frac{5^2)$ 1	$\frac{6^3)$ 0	$\frac{1}{0}$	$\frac{1}{1}$	—	—	—	—	$\frac{13}{2}$
Sept....	$\frac{1}{0}$	$\frac{1}{0}$	$\frac{1}{0}$	—	—	—	$\frac{0}{1^5)$	—	$\frac{3}{1}$
Okt. ...	—	—	—	—	$\frac{0}{2}$	—	—	—	$\frac{0}{2}$
Nov....	—	—	—	—	—	$\frac{1}{0}$	$\frac{1}{1^6)$	—	$\frac{2}{1}$
Dec....	—	—	—	—	—	—	$\frac{3}{0}$	—	$\frac{3}{0}$
Jan. ...	—	—	—	—	—	—	—	$\frac{2^7)$ 0	$\frac{2}{0}$
Febr. ...	—	—	—	—	—	$\frac{1}{0}$	$\frac{1}{0}$	—	$\frac{2}{0}$
Marts ..	—	—	—	—	—	— ⁸⁾	—	—	—
April ..	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Maj....	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Juni ...	$\frac{0}{1}$	—	—	—	—	—	—	$\frac{1}{0}$	$\frac{1}{1}$
Total ..	$\frac{7}{4}$	$\frac{7}{0}$	$\frac{2}{0}$	$\frac{1}{1}$	$\frac{0}{2}$	$\frac{2}{1}$	$\frac{5}{2}$	$\frac{3}{0}$	$\frac{27}{10}$

1) den ene er fra Göteborg Skærgaard, den anden maaske fra August.

2) een fundet stærkt opløst først i September.

3) heraf dog een fra Schlesien.

4) maaske fra Juni (i saa Tilfælde at regne som juv.).

5) godt 2 Aar gammel.

6) næsten $2\frac{1}{2}$ Aar gammel.

7) Maaned usikker.

8) Da jeg $\frac{8}{3}$ 1930 besøgte Freetown (Sierra Leone), var Splitternen meget talrig i Kystomraadet her, ad. og juv.

tilbagemeldt højst 100 km fra Mærkningspladsen paa deres Strejfe efter Yngletiden, og en 7-aarig Fugl fundet død i Juni i selve Kolonien, hvor den mærkedes. Den sidste var en ♀ med store Æg i Ovariet, altsaa en utvivlsom Ynglefugl. Paa Mellum er en Splitterne bevist som tilbagevendt til sit Fødested i sit 12. Aar (GOETHE, l. c., 1939, p. 39). Men Eksempler herfra findes ogsaa paa, at et nyt Ynglested opsøges (f. Eks. af en, der i sit 11. Aar blev truffet ved Thisted i Thy; l. c. p. 38). Et mærkeligt Fund (RK 9266) foreligger fra det sydlige Schlesien paa Grænsen til Tschekkoslovakiet; det er en ung Fugl, som allerede 6. August er naaet hertil, ganske udenfor Trækvejen; Eksemplaret blev fundet udmattet og døende. Det er dog tidligere flere Gange sket, at Splitterne har vist sig langt inde i Mellemeuropa. Ogsaa nogle faa andre ringmærkede Splitterne er kendt som tilbagemeldte fra Mellemeuropa; saaledes kan det nævnes, at SKOVGAARD („Danske Fugle“ 1930, p. 20) omtaler en ung Fugl mærket her i Landet og fundet ved Borna ved Leipzig ($1^3/_{10}$ 29), og at HØRRING (Vid. Medd., Bd. 102, 1939, p. 298) omtaler et Fund af en død ung Fugl (ogsaa mærket i Danmark) ved Süsselheide ved Mörs, Rhinlandet ($1^2/_{12}$ 38). Her kan tillige mindes om, at selv Flokke kan komme langt ind i Mellemeuropa; GOELDLIN angiver, at Splitteren ses aarligt ved f. Eks. Bodensøen (Journ. f. Ornith. 1879, p. 383), og FEUSTEL omtaler (Orn. Monatsschr. 1900, p. 287) at have set 30 Stkr. fiskende ved Elster $2^0/_{4}$ 1900 (Zwötzen, Reuss-Gera, Øst for Jena). Om man altid skal anse disse Gæster i Indlandet for at være forvildede Fugle er tvivlsomt, da Arten som bekendt yngler ved det Kaspiske Hav og herfra trækker over Land mod Syd; selvom Splitteren er en typisk Havterne og sjældent ses fiskende i Ferskvand, kan den dog tydelig nok følge de større Flodsystemer ind i de indre Dele af Kontinentet.

De genmeldte Splitternes Alder fordeler sig saaledes (idet der ikke er taget Hensyn til de paa Ynglepladsen fundne Unger): 27 i første Aar, 3 i andet, 3 i tredje, 1 i fjerde, 1 i femte, 1 i sjette og 1 i syvende Aar, altsaa som sædvanlig en meget stor Overvægt af Ungfugle. Ingen af de genmeldte er særlig gamle, f. Eks. sammenlignet med en Splitterne paa 19 Aar fra Mellum (GOETHE, l. c., 1939, p. 40). Dødsmaaden kunde opgøres i 29 Tilfælde (af 37 Genmeldinger), nemlig 11 fundet

døde, 4 skudt, 7 fanget levende og 7 fundet døende. Det store Antal, der er fanget levende eller fundet døende, i Reglen udmattet paa Strandbredden, er bemærkelsesværdigt; et enkelt Sted (ved Dakar) berettes om, at den mærkede Fugl fandtes udmattet paa Strandbredden sammen med 3 andre. Hvad Aarsagen er til denne Afgang ved Udmattelse er imidlertid ganske ukendt.

Talrige Genfangster af Splitterne fra forskellige Lokaliteter her i Danmark er publiceret af P. SKOVGAARD og R. HØRRING, og disse er udsat paa et Kort af F. SALOMONSEN (Fugletrækket over Danmark, 1938, p. 176); de her publicerede Fund udvider Kendskabet til Trækket af denne Art uden i Hovedsagen at givet noget specielt nyt, idet Artens Træk ved de nævnte og adskillige udenlandske Publikationer maa siges i Hovedsagen at være ret godt kendt. F. Eks. er Trækket fra Mellum ret nøje som Trækket fra Tipperne, hvilket f. Eks. ses af GOETHE'S Kort over Genfangster herfra (l. c. p. 40); fra Mærkningerne paa Mellum synes der dog at være forholdsvis flere fra den sydlige Del af Afrika, nemlig fra portugisisk Vest-Afrika og fra Kap (1) samt Durban paa Sydøstkysten (2). Det skal bemærkes, at SKOVGAARD („Danske Fugle“ 1930, p. 20—21) fra Omraadet, vi her betragter, tidligere har rapporteret enkelte Genfangster fra Udlandet (f. Eks. 6 mærket paa Tipperne, 4 mærket paa Klægbanken), hvis Træk ret nøje falder sammen med de her meddelte Oplysninger.

3.—4. Fjord- og Havterne (*Sterna hirundo* L. og *S. macrura* Naum.).

Begge disse to Arter yngler nu almindeligt paa det fredede Omraade af Tipperhalvøen, Fjordternen i størst Antal; HAGERUP (1894) angav derimod, at kun Fjordternen fandtes paa Tipperne. Da det har været praktisk umuligt at skelne mellem de to Arter under Observationsarbejdet er det indsamlede Materiale vedrørende Fuglenes Ankomst, Yngletider, Borttræk o. l. ikke af større Værdi, hvorfor jeg her kun rent summarisk omtaler disse to Arter, der senere bør gøres til Genstand for nærmere Undersøgelser.

I Aarene 1929—40 har der ynglet mellem 107 og 396 Par aarligt, oftest over 200 Par, men i Aarene 1936—39 betydeligt

lavere Antal. Første Ankomst falder mellem 17. April*) og 1. Maj, næsten stedse mellem 24. og 27. April. Og kort Tid efter, oftest i Løbet af de første 10—15 Dage af Maj, er øjensynligt de fleste Ynglefugle til Stede. En eventuel Forskel i Ankomst af Hovedmassen af de to Arter bør nærmere undersøges (se Kurvens Forløb i Fig. 6). De første Æg (1 eller 2 i Rederne) er fundet mellem 8. og 21. Maj (sidste Dato det kolde Aar 1929), oftest mellem 11. og 17. Maj. De første udrugede Unger er næsten stedse fundet mellem 30. Maj og

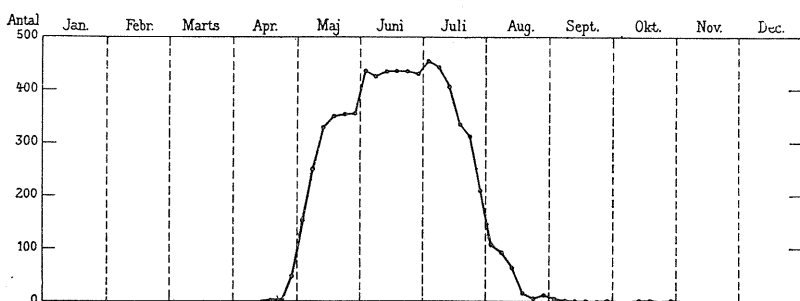

Fig. 6. Fjord- og Havterne (*Sterna hirundo* L. et *macrura* Naum.). Gennemsnitlige Antal Fugle paa Tipperne 1929—39.

6.—(9.)Juni, hvilket maa ventes iflg. Incubationstidens Varighed (angives til 20—23 Døgn). De sidste ikke udrugede Æg er bemærket mellem 23. Juni og 7. Juli, saaledes at praktisk talt alle Unger skulde være udruget, før en Uge af Juli er forløbet. Man angiver, at der forløber 3 Uger eller noget mere (ca. 25 Døgn), før Ungerne er flyvefærdige, og omtrentlig overensstemmende hermed og de nævnte Data for Udrugningen er da ogsaa de første flyvedygtige Unger oftest truffet mellem 21. og 30. Juni og alle flyvefærdige senest 1.—2. August. Borttræk af Bestanden begynder sjældent før en Ugestid hen i Juli, oftest efter Midten af denne Maaned, og Bestanden er stærkt reduceret lidt ind i August; Havternen synes at være senest færdig til at forlade Omraadet. Men vi kan bemærke, at P. SKOVGAARD (Danske Fugle, 1930, p. 20) omtaler en Fjordterne,

*) 17/4 1934 er den tidligste Ankomst; GOETHE, 1939 p. 42, angiver, at Fjordternen ankom 16/4 1934 til Mellum, altsaa er der nøje Overensstemmelse dette specielle Aar (der synes at være det varmeste Aar i 30'erne).

der blev mærket som Unge paa Tipperne og allerede den 13. Juli blev fundet død ovre paa Holmsland Klit.

Store Afvigelser kan dog indtræffe; i et Aar med saa koldt et Foraar som f. Eks. 1929 var hele Ynglebestanden ikke paa Pladsen før de allersidste Dage i Maj, og en tydelig Reduktion af Bestanden begyndte først midt i August, medens dette ellers normalt sker midt i Juli.

I August er Antallet af Terner de fleste Aar meget lavt paa det fredede Omraade efter ca. 5. August, oftest ses paa de fleste Dage kun mellem 0 og 50 Individier; Undtagelser danner som nævnt 1929 og desuden det særlig milde Aar 1934, idet der begge disse Aar kunde være 100—200 Individier paa Omraadet endnu efter Midten af August.

I September er Antallet stedse meget lavt, idet ganske enkelte kan vise sig paa spredte Dage (i 1934 dog indtil 60 endnu 5. September). Ved Nordsøkysterne kan som bekendt Ternerne træffes endnu senere, og antagelig er det herfra at de enkelte Individier kommer, som kan ses en sjælden Gang paa Tipperne i Oktober: $\frac{14}{10}$ 1934: 1, $\frac{19}{10}$ 1936: 1 ($\frac{5}{10}$ 1938 saas endogsaa flere paa Poldene i Nymindestrømmen).

Ringmærkningerne belyser desværre kun i meget ringe Grad Ternerens Træk bort fra Omraadet. Dette beror for en Del derpaa, at vi kun har faaet mærket faa Terneunger, da vi har søgt ikke at mærke nogen Unger, saafremt Artsbestemmelsen ikke var sikker; det er klart, at man alligevel maa være opmærksom paa, at Fejl her kan være indløbet, og eventuelle Fejl vil da mest sandsynligt være at søge blandt Fjordterneerne.

I Aarene 1934 til 1940 blev der kun mærket 412 Fjordterner (gennemsnitlig 59 aarligt) og 98 Havterner (gennemsnitlig kun 14 aarligt).

Naar bortses fra Unger, der er fundet døde, før de har forladt Tipperne (nemlig 6 Fjordterner og 7 Havterner), er der ret overensstemmende med Antallet af mærkede Individier kun genmeldt 3 Fjordterner og 1 Havterne, nemlig følgende:

Fjordterne (*Sterna hirundo*):

Nr.	Mærkningsdato og Lokalitet	Genfangst
RK7500	$\frac{21}{6}$ 1934 Tipperne	(ca. $\frac{20}{7}$ 1934) Eckernförde, Slesvig-Holsten, Tyskland (54° 29' N. 9° 51' Ø.). Fundet død.

Nr.	Mærkningsdato og Lokalitet	Genfangst
RK7585	9/7 1935 Tipperne	(31/7 1935) Varde (ca. 28 km SØ.). Fundet død. Fuglen indsendt til Zool. Museum.
RK7629	9/7 1935 „	(22/8 1935) Bjerregaard, Holmsland Klit (ca. 2 km V.). Fundet død.
Havterne (<i>Sterna macrura</i>):		
RK7537	21/6 1934 Tipperne	(18/6 1938) Nordstrand Ø, Husum, Slesvig-Holsten, Tyskland (54° 30' N. 8° 50' Ø.). Fundet død. Truffet Syd for Ynglepladsen som 4-aarig.

Man vil bemærke, at en Fjordterne allerede 20. Juli er naaet til Eckernförde, men at een paa den anden Side endnu sidst i August var at træffe i Omegnen af Fødestedet.

Af Havternen er den eneste Genfangst en 4-aarig Fugl, der aabenbart det paagældende Aar har ynglet ca. 150 km Syd for Fødestedet.

Af tidligere danske Mærkninger kan vi nævne følgende af Interesse i denne Forbindelse. En Havterne mærket paa Als af P. SKOVGAARD (Danske Fugle, 1930, p. 20) blev allerede 4. September fanget ved Honfleur, Seine infr., Frankrig, altsaa et godt Stykke paa Vej mod Sydvest. Faa danske Terner har iøvrigt været genmeldt fra de sydligere Dele af Ruten eller fra Vinterkvarteret; en af de interessanteste er en Fjordterne, mærket ved R. HØRRING (Vid. Medd. Naturh. Foren., Bd. 97, p. 268) paa Alholm 16/6 1933 og skudt i Vinterkvarteret 17/12 samme Aar i Baía Farta, ca. 40 km fra Benguela i Portugisisk Angola, V. Afrika, ca. 7.600 km fra Fødestedet. En dansk Havterne, mærket af P. SKOVGAARD paa Alrø Polde 1/7 1934, er genmeldt fra Guldkysten i Februar 1936 (Danske Fugle V, 1942, p. 28), altsaa ogsaa fra Vinterkvarteret. Ogsaa nogle Fjordterner mærket paa Mellum ved Nordsøkysten er genmeldt fra Vinterkvarteret i Vest-Afrika.

Den højeste Alder opnaaet af danske Terner er iflg. R. HØRRING (Vid. Medd., 103, p. 593 og ibid. 104, p. 395) 7 Aar for Fjordternerne, 6 Aar for Havternen. Dette er dog ikke nær den højeste Alder, der er kendt for disse smaa Terner, idet en Fjordterne mærket paa Mellum blev fundet her igen 20 Aar senere (GOETHE: Die Vogelinsel Mellum, 1939, p. 50). Fjordternerne paa Mellum har vist sig at holde stærkt fast ved deres Fødested, og dette synes i det hele taget at gælde for denne Terne.

5. Hættemaage (*Larus ridibundus* L.).

I alle Aarets Maaneder kan Hættemaager træffes paa eller ved Tipperne; almindeligvis er Antallet dog meget lavt fra sidst i September til midt i Marts, men med overordentlig stor Variation fra Aar til andet og øjensynligt oftest bestemt af de klimatiske Forhold. Januar og Februar er absolut fattigst, særlig Januar, hvorfra der kun er en enkelt Observation; i Februar har der derimod sidst i Maaneden ($22\frac{1}{2}$ — $28\frac{1}{2}$ 1938) et enkelt Aar kunnet noteres nogle faa (flest $27\frac{1}{2}$, nemlig 12).

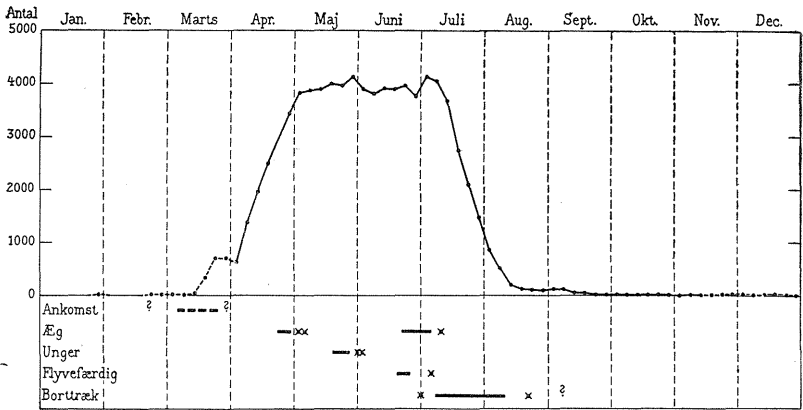

Fig. 7. Hættemaage (*Larus ridibundus* L.). Gennemsnitlige Antal Fugle paa Tipperne 1929—39. Gennemsnitlige Antal ynglende Par: 2176. Incubationstid 20—24 Døgn.

Første Halvdel af Marts opviser ligeledes meget faa Hættemaager; før 15. Marts er der aldrig set over ca. 100 paa en enkelt Dag, oftest ingen eller lave Antal paa 10—30 Stykker. De i Begyndelsen af Marts iagttagne Fugle er dog sikkert Ynglefugle, der saa smaat begynder at indfinde sig; mere usikkert er det, om ogsaa de faa, der er observeret sidst i Februar, er hjemmehørende Fugle. Sidst i Marts kan Antallet visse Aar stige stærkt, saaledes at man kan træffe indtil et Par Tusinde Hættemaager paa Arealet; men andre Aar kommer denne Stigning ikke førend en Uge til fjorten Dage ind i April. Helt abnormt var det meget kolde Foraar 1929, da der var meget faa i April, mindre Flokke (50—400 Stykker) paa 9 Dage spredt over Maaneden, men slet ingen paa de andre Dage, og da Til-

tagen først fandt Sted langt hen i Maj med fuldt Antal af Ynglefugle lige sidst i Maj (se TÅNING 1936, p. 170). Ligeledes var Aarene 1938 og 1939 abnorme, idet Antallet af Ynglefugle faldt stærkt, og de ynglende først var fuldtallige saa sent som sidst i Maj; Fuglenes Æglægning etc. var desuden uregelmæssig begge disse Aar; i Modsætning til 1929 var Aarets første Maaneder f. Eks. i 1938 særlig varme, hvorfor det ikke er umiddelbart indlysende, hvilke Aarsager det er, der har bevirket de iagttagne Uregelmæssigheder. Normalt kan man regne med, at hele Ynglebestanden er til Stede indenfor den sidste Trediedel af April, undertiden nogle Dage tidligere; sjældent finder det først Sted sent i Maj (1929, 1938, 1939).

De første Anlæg til Reder er stedse observeret i det forholdsvis korte Tidsrum mellem 18. April og 29. April (oftest 20.—24. April). De første Æg er ligeledes altid lagt indenfor et snævert Tidsinterval (selvom Ynglefuglenes store Skare har været forsinket), nemlig mellem 23. og 29. April, i 1928 ca. $\frac{2}{5}$ og i det særlig kolde Aar 1929 endog først ca. $\frac{5}{5}$. De første fuldlagte Kuld er fundet mellem 25. og 30. April (1928 $\frac{4}{5}$, 1929 $\frac{8}{5}$), og 3—5 Dage senere har der gerne været mange fuldlagte Kuld.*) De første Unger iagttages normalt mellem $\frac{18}{5}$ og $\frac{26}{5}$, sjældent saa sent som de første Dage af Juni (f. Eks. 1929); de fleste Unger er oftest udruget inden Midten af Juni. De sidste endnu ikke udrugede Æg er observeret mellem $\frac{21}{6}$ og $\frac{10}{7}$; Unger fra disse sene Kuld vil selvfølgelig først sent kunne forlade Ynglefeltet. De første flyvedygtige Unger er iagttaget indenfor faa Dage de forskellige Aar, nemlig mellem 19. og 25. Juni (med en enkelt Undtagelse, 1929, $\frac{5}{7}$), og kort efter kan Borttræk fra Omraadet begynde.

Ringmærkningerne viser da ogsaa Yngel genmeldt udenfor Omraadet allerede fra 5. Juli, endogsaa i Nordvest-Tyskland (Weser's Munding) allerede fra Midten af Juli. De hjemmehørende Fugle kan begynde at forlade Omraadet 1. Juli, hyppigst dog noget senere; og den stærke Aftagen foregaar oftest fra Midten af Juli, men kan falde baade noget senere i Juli eller visse Aar nogle Dage tidligere. Det er iagttaget, at efter et stærkt Fald i Juli, kan der i August (tildels ogsaa i September)

*) Det maa bemærkes, at ingen Æg samles paa Tipperne, hvorfor de givne Data kan anses for normale for Arten.

visse Aar igen optræde en Del Hættemaager paa Omraadet, antagelig gennemrejsende fra nordligere eller østligere Felter. Hættemaagens Aftagen i sidste Halvdel af August og i September er iøvrigt meget iøjnefaldende visse Aar; i sidste Halvdel af August og i første Halvdel af September er der aldrig observeret over 500 Stykker, oftest meget færre. I September kan der visse Aar endogsaa være yderst faa eller næsten ingen, paa enkelte spredte Dage, undertiden trækkende forbi; i Oktober ligesaa (højeste Antal 100); i November det samme (højeste Antal 40); men endnu i December kan der vise sig Hættemaager (højeste Antal 44 paa en enkelt Dag), med den seneste Iagttagelse for Aaret 29. December (1937). Derpaa er der som nævnt i Januar praktisk talt ingen set. Hvorvidt nogle af de i Tiden Okt.—Dec. mer eller mindre konstant optrædende Hættemaager er Medlemmer af Ynglebestanden, vides ikke, da ingen genmeldte, ringmærkede Fugle foreligger fra Omraadet paa denne Aarstid. Imidlertid synes deres oftest sporadiske Optræden, mer eller mindre tilfældige Forbivandring at tyde paa, at det ikke her drejer sig om hjemmehørende Fugle.

Antallet af ynglende Par har paa det fredede Omraade af Tipperhalvøen vekslet meget stærkt i Aarene 1929—1940, nemlig mellem 203 og 3469 Par, hvilket ses af følgende Oversigt.

1929	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
1090	1541	1521	2049	3032	3469	3351	3151	3387	203	1194	2885

(Gennemsnit for 1929—39: 2176 Par).

Det skal tilføjes, at i 1941 steg Antallet enormt paa Tipperne, nemlig til ca. 7500 Par; i 1942 steg Antallet endogsaa til 12.500 Par (for i 1943 og 1944 atter at falde). Aarsagen til Stigningen i 1941 og 1942 maa søges i en gennemført total Ægindsamling paa Klægbanken af alle Maagearters Æg og paa Poldene af Sølvmaagens Æg hvert Aar fra og med 1938; men først i det tredie-fjerde Aar efter Indsamlingens Begyndelse har Bestanden paa Klægbanken øjensynligt taget sin Tilflugt til Tipperne og Poldene.

Paa den sydlige Del af Tipperhalvøen yngler ogsaa en Del Hættemaager, vist sjældent over 1500—1600 Par; paa Poldene i Nymindestrømmen er der derimod en stor Bestand, idet indtil ca. 10.000 Par er optalt her.

Svingningerne i Bestanden kan kun enkelte Aar forklares ved Flytning fra et Omraade til et andet; utvivlsomt har vi nemlig et altfor utilstrækkeligt Kendskab til alle Fjordomraadets Kolonier og Fluctuationerne i disses Størrelse som Grundlag for en nærmere Bedømmelse af Sagen.

Mærkning er udført dels paa selve Tipperne, dels paa Poldene i Nymindestrømmen. Af Unger er der ringmærket 1536 Stykker i Aarene 1933—40, oftest ca. 200 om Aaret (mellem 48 og 250 aarlig). Naar der ses bort fra 6, der som Unger er fundet døde paa Mærkestedet, er hidtil 31 blevet genmeldt, altsaa kun 2 0/0, hvilket er en lavere Procent end f. Eks. baade HOLGER PEDERSEN og R. HØRRING har faaet ved deres Mærkninger af denne Art (ca. 3—5 0/0). Godt Halvdelen, eller 17 Stykker, er genmeldt fra Udlandet, og af disse er kun ¼ over 1 Aar gamle.

Mærkningsresultater.

Unger fundet døde før Borttræk fra Mærkeomraade:
6 Stykker fundet døde i Juli Maaned.

O-Gruppe genmeldt fra Danmark samme Aar som mærket:

Nr.	Mærkningsdato og Lokalitet	Genfangst
5001	2/6 1933 Anholt	Primo Sept. 1933, Skulbøl pr. Hemmet (7 km Ø.). Skudt.
5187	14/6 1933 " "	4/9 1933, Rærup, Lydum pr. Tistrup (11 km SØ.). Fundet syg.
RK5460	23/6 1935 " "	28/7 1935, Ølgod (25 km SØ.). Fanget; antagelig syg.
RK5788	7/6 1937 " "	(8/8 1937) Fahlen (ca. 5 km S.). Fundet død.
RK5897	11/6 1937 Fuglepold	10/7 1937, Østergaard Damkultur, Borris (27 km Ø.). Skudt.
530187	21/6 1938 Lønnes Pold	Sommer 1938, Nørholm Fiskeri, Sig v. Varde (ca. 35 km SØ.). Skudt.
530291	21/6 1938 " "	(5/7 1938) Henne Strand (ca. 18 km S.). Fundet død.
530476	31/5 1939 " "	(23/7 1939) Obling (ca. 7 km Ø.). Fundet død.
530531	31/5 1939 " "	4/8 1939, Bordrup, Oksbøl (ca. 25 km S.). Fundet udmattet, senere død.
530554	31/5 1939 " "	8/9 1939, Toftnæs pr. Varde (35 km SØ.). Vingen beskadiget; skudt.
530602	31/5 1939 " "	(ca. 10/7 1939) Børsmose Strand (ca. 21 km S.). Fundet død (ved Telefonledning).
630849	13/6 1940 Anholt	(20/8 1940) Bomholt Bugt v. Jul Sø pr. Laven (ca. 95 km Ø.). Fundet død; kun Rester tilbage af Fuglen.
630894	13/6 1940 " "	(ca. 25/7 1940) Hemmet (ca. 10 km SØ.). Fundet død.

O-Gruppe fra Udlandet, samt fra Danmark

<i>Udlandet:</i>		Aaret efter Mærkning:
Nr.	Mærkningsdato og Lokalitet	Genfangst
RK5381	4/6 1934 Anholt	(9/8 1934) Uithuizermeeden, Groningen, Holland (53° 25' N. 6° 43' Ø.). Fundet død.
RK5589	25/6 1936 „	(18/9 1936) Kampen, Holland (52° 33' N. 5° 55' Ø.). Fundet død.
RK5768	7/6 1937 „	Medio Juli 1937. Munden af Weser, Bremerhaven, Tyskland (53° 35' N. 8° 37' Ø.). Fanget; udmattet.
RK5829	11/6 1937 Fuglepold	ca. Januar 1938, Slack, v. Boulogne s. Mer, Pas de Calais, Frankrig (50° 49' N. 1° 36' Ø.). Fundet død.
RK5854	24/6 1937 Madsens Pold	ca. 11/8 1937, Brunsbüttelkoog, Slesvig-Holsten, Tyskland (53° 55' N. 9° 11' Ø.). Fundet vingelam.
RK5858	24/6 1937 Gjødel Pold	(12/8 1937) Breydon v. Great Yarmouth, Norfolk, England (52° 35' N. 1° 42' Ø.). Fundet død.
RK5923	7/6 1937 Anholt	Ultimo Nov. 1937, Ubley, Blagdon v. Bristol, Somerset, England (51° 20' N. 2° 43' V.). Skudt.
530164	21/6 1938 Lønnes Pold	14/1 1939, Poullan, Finisterre, Frankrig (48° 05' N. 4° 25' V.). Fundet døende.
530183	21/6 1938 „ „	Ultimo Nov. 1938, Joze, Puy-de-Dôme, Frankrig (45° 52' N. 3° 17' Ø.). Skudt.
530220	21/6 1938 „ „	8/8 1938, Bremen a. d. Weser, Tyskland (53° 12' N. 8° 48' Ø.). Fundet døende.
530236	21/6 1938 „ „	20/8 1938, Vollerwiek, Eiderstedt, Slesvig-Holsten, Tyskland (ca. 54° 22' N. 8° 45' Ø.). Fundet døende.
530290	21/6 1938 „ „	(27/8 1938) Tzummarum, Franeker, Friesland, Holland (53° 12' N. 5° 33' Ø.). Fundet død. ♀.
<i>Danmark:</i>		
530589	31/5 1939 Lønnes Pold	7/1 1940, Sundet v. Faaborg (ca. 155 km SØ.). Skudt.
<i>Udlandet:</i>		I-Gruppe:
RK5473	23/6 1935 Anholt	(31/5 1937) Breaston v. Derby, Derbyshire, England (52° 56' N. 1° 30' V.). Fundet død. Næsten 2 Aar gammel.
RK5764	24/6 1937 Gjødel Pold	Dec. 1938, Agoût v. Lavaur (Tarn, Toulouse), Frankrig (43° 42' N. 1° 49' Ø.). Fundet død.
<i>Udlandet:</i>		II-Gruppe og ældre:
5156	7/6 1933 Tipperpold	(19/11 1938) Kleinensiel v. Bremerhaven, Tyskland (53° 33' N. 8° 35' Ø.). Fundet død. Ca. 5½ Aar gammel.
5160	7/6 1933 „	Primo Nov. 1936, Nieulle s. Seudre, Charente-Inférieure, Frankrig (ca. 45° 44' N. 1° 00' V.). Skudt. Næsten 3½ Aar gammel.

Nr.	Mærkningsdato og Lokalitet	Genfangst
530188	12/6 1938 Lønnes Pold	(15/3 1944) Conteau-Vannes, Morbihan, Frankrig (ca. 47° 41' N. 2° 45' V.). Fundet død. 5½ Aar gammel.

Af denne Art er mange Tusinde tidligere mærket her i Landet af H. CHR. C. MORTENSEN, P. SKOVGAARD, HOLGER PEDERSEN og R. HØRRING; af disse er henved 900 blevet genmeldt (iflg. FINN SALOMONSEN, Fugletrækket over Danmark, 1938, p. 159), og de foreliggende 30 Meldinger (foruden de Unger, der er fundet døde paa Mærkestedet) føjer derfor ikke meget nyt til vor Viden om denne Arts Vandringer her fra Landet. Man vil bemærke, at en Del er fundet døde, og for disse er selve Dødsdatoen naturligvis noget usikker; selve Maaneden vil dog sikkert i de allerfleste Tilfælde være rigtig.

En Række Genfangster viser, at de unge Fugle til at begynde med strejfer om ikke langt fra Ynglepladsen, nemlig ialt 12 Fugle nedlagt eller fundet døde fra Juli til de første Septemberdage, alle i Jylland og kun i en Afstand af indtil 35 km (een dog 95 km) fra Mærkningsstedet. Allerede omkring 5. til 10. Juli er de første Ungfugle naaet 18—27 km bort fra Yngleomraadet; dette falder godt i Traad med Observationerne udført paa Tipperne (se Kurven Fig. 7). Midt i Juli er enkelte endogsaa naaet saa langt mod Syd som til Munden af Weser (RK 5768), og Trækket kan følges videre i de kommende Maaneder: fra August 2 fra Slesvig-Holsten, 1 fra Bremen, 2 fra Holland og 1 fra Norfolk i England; fra September 1 fra Holland. Overvintrende er følgende Fugle truffet: 1 overvintrende i danske Farvande (Faaborg*), Januar), 1 fra Bremen (November, i sjette Aar), 1 fra Sommerset i England (November), 6 fra Frankrig (November—Marts), af hvilke 1 var fra Nordkysten (Pas-de-Calais), 3 fra Vest-Frankrig (Finisterre, Morbihan og Charente-Inférieure) og 2 fra det indre af Landet (Tarn og Puy-de-Dôme), hvortil de antagelig maa være kommet langs de store Floder. De i Frankrig fundne var i tre Tilfælde i deres første Aar, i eet Tilfælde i andet Aar, i eet Tilfælde i fjerde Aar og i eet Tilfælde i sjette Aar. De fleste overvintrer altsaa i Frankrig, hvilket iøvrigt vides fra tidligere offentlig-

*) Det maa paapeges, at det synes meget sjældent, at unge Hættemaager af vest-jydske Populationer under deres Strejf og Vandring kommer til øst-jydske, endelige endnu østligere Lokaliteter.

Antal Hættemager genmeldt i Aarets Løb
fra forskellige Omraader.

($\frac{3}{2}$ = 3 yngre end 1 Aar, 2 eet Aar eller ældre).

Maaned	Dan- mark	Nordvest- Tyskland	Holland	England	Nord- Frank- rig	Vest- og Syd- Frankrig	Total
Juli . . .	$\frac{6}{0}$	$\frac{1}{0}$	—	—	—	—	$\frac{7}{0} = 7$
August	$\frac{4^1}{0}$	$\frac{3}{0}$	$\frac{2}{0}$	$\frac{1}{0}$	—	—	$\frac{10}{0} = 10$
Sept. . .	$\frac{3}{0}$	—	$\frac{1}{0}$	—	—	—	$\frac{4}{0} = 4$
Okt. . .	—	—	—	—	—	—	—
Nov. . .	—	$\frac{0}{1}$	—	$\frac{1}{0}$	—	$\frac{1}{1}$	$\frac{2}{2} = 4$
Dec. . .	—	—	—	—	—	$\frac{0}{1}$	$\frac{0}{1} = 1$
Jan. . .	$\frac{1}{0}$	—	—	—	$\frac{1^2}{0}$	$\frac{1}{0}$	$\frac{3}{0} = 3$
Febr. . .	—	—	—	—	—	—	—
Marts . .	—	—	—	—	—	$\frac{0}{1}$	$\frac{0}{1} = 1$
April . .	—	—	—	—	—	—	—
Maj . . .	—	—	—	$\frac{0}{1}$	—	—	$\frac{0}{1} = 1$
Juni . .	—	—	—	—	—	—	—
Total:	$\frac{14}{0} = 14$	$\frac{4}{1} = 5$	$\frac{3}{0} = 3$	$\frac{2}{1} = 3$	$\frac{1}{0} = 1$	$\frac{2}{3} = 5$	$\frac{26}{5} = 31$

1) Maaned noget usikker for 2 Stykker.

2) antagelig December eller først i Januar.

gjorte Fund. Endelig maa vi nævne en 2-aarig, oversomrende Fugl fra 31. Maj fra Derby i England. Der foreligger ingen Meldinger om Tilbagevenden til Ynglepladserne.

Der er tidligere blevet mærket en Del Hættemaager i Omraadet, nemlig i 1911 af H. CHR. C. MORTENSEN og i 1912 af

SYLV. M. SAXTORPH (se D. O. F. T., XVI, 1922, p. 84—86) og senere af P. SKOVGAARD og hans Hjælpere (se „Danske Fugle“, III, 1930, p. 6—10), sidstnævnte har ogsaa en Del Mærkninger foretaget paa Klægbanken; baade med Hensyn til Tidspunkter og Afstande for Borttrækket er der fuld Overensstemmelse med

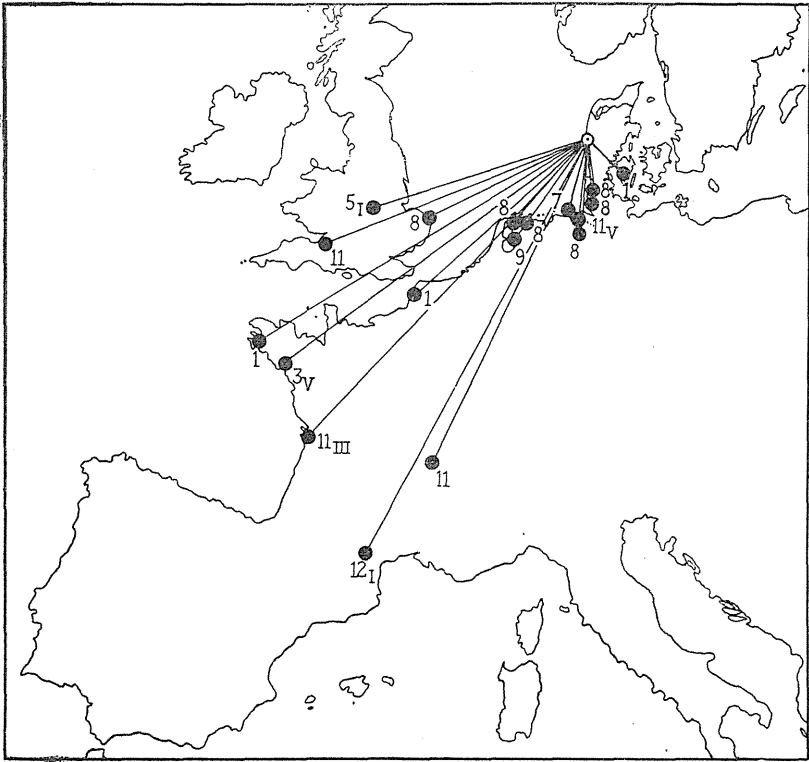

Fig. 8. Hættemaage (*Larus ridibundus* L.). [Genfangstlokaliteter for alle genmeldte Fugle undtagen Aarets Yngel fra Mærkeaaet. Arabiske Tal = Maaned for Fund; Romertal = Aarsgruppe I, II o. s. v. Aarets Yngel betegnet ved arabiske Tal alene.

nærværende og de tidligere Genmeldinger af Fugle mærket paa Tipperne (16) som paa Klægbanken (ca. 20); nogle faa Stykker er dog naaet helt til Spanien. Med Hensyn til den fuldstændige Mangel i nærværende Materiale paa Genfangster fra den iberiske Halvø, fra Italien og Nord-Afrika adskiller de foretagne Mærkninger sig dog fra Mærkninger udført tidligere

og andre Steder i Landet. F. Eks. havde HOLGER PEDERSEN ved sine Mærkninger i 1921—23 (D. O. F. T., XVIII, p. 113 fig.) ikke mindre end 14 Genmeldinger herfra (paa 2540 Mærkninger) og R. HØRRING (Resultater af Ringmærkning, Vid. Medd. 1932 fig.) har ligeledes nogle herfra. I Forhold til HOLGER PEDERSEN's Antal af Genmeldinger herfra skulde ca. 8 Hættemaager af de paa Tipperne mærkede have været meldt fra dette sydlige Omraade. Uden at komme ind paa en længere Diskussion af Sagen, skal vi gøre opmærksom paa, at den mest nærliggende Forklaring er den, at saavel de højere Temperaturer i det nordlige Atlanterhavsomraade netop i 30'erne, som den Kendsgerning, at Populationens Hjemstavn ligger umiddelbart ud mod Havet (i Modsætning til østligere Populationer, i hvilke de refererede Mærkninger er foretaget), kan tænkes at have medført den mindre Tilbøjelighed hos Bestanden til at søge saa langt mod Syd som til Portugal—Spanien (rene Tilfældigheder, Borgerkrigen i Spanien o. l. kan derimod ikke bortforklare den paaepgede Ejendommelighed). Sammenlign iøvrigt, hvad jeg tidligere har bemærket vedrørende Klyden.

Hvad Alderen af de genmeldte Hættemaager angaar, fordeles de sig som følger: 26 i første Aar, 2 i andet, 1 i fjerde og 1 i sjette Aar.

Oplysninger om, hvorledes Fuglene er fremskaffet, foreligger for alle 30 Genmeldinger og viser, at 14 er fundet døde, 7 fundet døende eller saaret, 2 fanget udmattede eller syge og 7 er skudt; Dødsarsagen for de 21 er altsaa ukendt, men maa antagelig søges i Anskydning i de fleste Tilfælde.

6. Stormmaage (*Larus canus* L.).

Som andetsteds i Landet træffes denne Art paa eller ved Tipperne i alle Aarets Maaneder; men udenfor Yngletiden er det relativt faa, der aflægger Omraadet Besøg, oftest af kortere Varighed. I Vintermaanederne afhænger Besøgene selvfølgelig af, hvorvidt Fjord og Enge er fri for Sne eller Is. Er Forholdene gunstige, kan der dog næsten daglig vise sig nogle faa Stykker, sjældent større Flokke. Januar: højest 150, oftest under 10—15 Stkr.; Februar: højest 150, oftest under 25—30 Stkr. Men allerede i Marts stiger Antallet, særlig efter 13.—20. Marts, saaledes at der visse Aar kan være 200—300 ret konstant,

lige sidst i Maaneden endogsaa indtil ca. 1000 Stykker. Man maa derfor antage, at Ynglefluglene allerede i Løbet af Marts, oftest i denne Maanedes sidste Halvdel, begynder at indfinde sig. Derimod er det vel usikkert, hvorvidt enkelte hjemme-hørende Fugle allerede i Februar kommer til Omraadet. Nogle Aar har Antallet dog endnu først i April været saa lavt, at man maa antage, at de første Ynglefugle ikke har indfundet sig før allersidst i Marts. De fleste Aar har Ynglefluglenes Fler-tal imidlertid været paa Pladserne i sidste Halvdel af April.

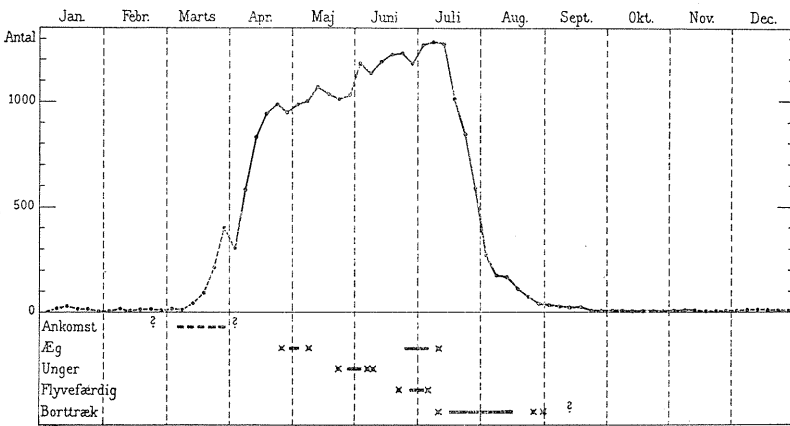

Fig. 9. **Stormmaage** (*Larus canus* L.). Gennemsnitlige Antal Fugle paa Tipperne 1929—39. Gennemsnitlige Antal ynglende Par: 622. Incubations-tid 24—25 Døgn.

En Undtagelse har det kolde Foraar 1929 været, da April kun opviste faa (højest 250 Stkr. visse Dage), og da Fuglene snart var til Stede paa Tipperne, snart helt borte; dette Aar var det fulde Antal Ynglefugle først kommet de sidste Dage af Maj. Iøjnefaldende er det for denne Art, at Antallet af Ynglefugle visse Aar kan blive ved at stige et godt Stykke hen i Ynglesæsonen; eller der kan i April og endogsaa i en Del af Maj være flere Stormmaager (ad.), end det endelige Antal Ynglefugle naar op paa; utvivlsomt slaar disse overskydende Par sig ned andre Steder i Omegnen (Poldene, Værnet m. v.). I 1938 og 1939, særlig det første af disse Aar, da Antallet af Ynglefugle ligesom for Hættemaagens Vedkommende faldt stærkt under de foregaaende Aars Antal, var der en lignende Ustabili-

tet over Bestanden som over Hættemaagerne, og først i Begyndelsen af Maj var Bestanden af Ynglefugle nogenlunde til Stede.

De første Anlæg til Rederne — der oftest ligger meget spredt — er iagttaget mellem 14. og 24. April (1929 først 4. Maj), oftest mellem 16. og 21. April. De første Æg lægges indenfor et kort Tidsinterval, nemlig oftest mellem 29. April og 3. Maj, med 25. April og 8. Maj som undtagelsesvise Ydergrænser. Dette er gennemgaaende nogle Dage senere end for Hættemaagens Vedkommende, hvilket er en velkendt Sag. De første fuldlagte Kuld følger derpaa kort efter og er oftest fundet 1.—4. Maj. Oftest ruger de fleste Fugle mellem 10. og 18. Maj. Incubationstiden for det enkelte Æg er 24—25 Dage (paa vist af V. HOLSTEIN 1935), og hermed stemmer, at de første Unger er set paa Tipperne mellem 22. Maj og 8. Juni, oftest mellem 26. Maj og 3. Juni. De sidste endnu ikke udrugede Æg ses oftest mellem 24. Juni og 5. Juli (senest ca. $\frac{10}{7}$), altsaa gennemgaaende lidt senere end for Hættemaagers Vedkommende. De første flyvedygtige Unger har oftest, overensstemmende med de korte Intervaller for de første Æg og de første udrugede Unger, vist sig mellem 26. Juni og 3. Juli (med 21. Juni og 5. Juli som yderste Grænser). At dømme efter mærkede, genfangede Unger bliver disse flyvedygtige paa ca. 30 Døgn. Snart efter Fund af de første flyvedygtige Unger begynder Borttrækket fra Omraadet, idet Borttræk kan spores i Midten af Juli; Ringmærkningerne har dog vist, at Individier først sidst i Maanedens er naaet rundt til Omegnen.

I Løbet af August synker Antallet af Stormmaager i Omraadet gradvist, saaledes at der den sidste halve Snes Dage højest er iagttaget 150—300 Stykker daglig, oftest kun 25—75 eller slet ingen. I September er Nedgangen yderligere stærk; enkelte Aar kan der være flere, særlig i første Del af Maanedens, maaske visse Aar 100—200 Stykker, medens der andre Aar praktisk talt ikke ses en eneste paa Omraadet i September. Muligvis er der særlig først i September endnu nogle af de hjemmehørende tilbage paa Tipperne visse Aar, men iøvrigt tyder den mere tilfældige Optræden — især sidst i Maanedens, ligesom i de følgende Maaneder — paa, at det er Individier fra andre Omraader, som nu er Gæster her. I Oktober, November og December er disses Antal oftest lave (1—20 Stkr.),

faa paa spredte Dage, sjældnere nogle, som en kortere eller længere Tid holder til derude; i Oktober og i November er der højest iagttaget 50 paa en enkelt Dag, i December højest 70.

Antallet af ynglende Par har paa det fredede Omraade af Tipperne vekslet ret stærkt i Aarene 1929—1940, nemlig mellem 274 og 1047 Par, hvilket fremgaar af følgende Oversigt:

1929	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
460	705	690	570	588	518	1047	864	806	274	319	521

(Gennemsnit for 1929—39: 622 Par). Paa den sydlige Del af Tipperhalvøen (Værnet m. v.) yngler ikke mange, vist højest godt 100 Par; paa Poldene i Nymindestrømmen har der derimod et enkelt Aar været indtil ca. 850 Par, de fleste Aar dog under 500 Par. Aarsagerne til Svingningerne i Bestanden er lige saa lidt klaret for denne som for foregaaende Arts Vedkommende. Stormmaagen er desværre Skyld i meget Røveri af Æg og Unger fra de øvrige Fugle paa Tipperne.

Mærkning er udført dels paa selve Tipperne, dels paa Poldene i Nymindestrømmen. Af Unger er der mærket 761 Stykker i Aarene 1933—40, mellem 3 og 250 aarlig, flest i 1933, 34, 36 og 37; kun 24 Genfangster foreligger, altsaa 3 %; der er 14 Genfangster fra Udlandet.

Mærkningsresultater.

O-Gruppe genmeldt fra Danmark samme Aar som mærket:

Nr.	Mærkningsdato og Lokaltet	Genfangst
6003	3/6 1933 Tipperpold	Ultimo Juli 1933, Visby v. Tønder (ca. 103 km S.).
6028	10/6 1933 „	6/8 1933, Juelsminde (ca. 105 km Ø.). Skudt.
6082	12/6 1933 Tipperne	28/8 1933, Gørup pr. Skals (ca. 110 km NØ.). Skudt.
RK6210	21/6 1934 Grønødde Pold	27/7 1934, Sønder Bork Mærsk (ca. 9 km SØ.). Fundet syg, senere død.
RK6356	30/6 1936 Bjerregaard Pold	31/8 1936, Varde (ca. 35 km SØ.). Skudt.
RK6431	15/6 1937 Tipperne	2/8 1937, Andrupgaard, Esbjerg (ca. 45 km S.). Fundet tilskadekommet.

O-Gruppe fra Udlandet, samt fra Danmark

Udlandet:

Aaret efter Mærkning:

6033	10/6 1933 Tipperpold	Dec. 1933, Noirmoutier, Vendée, Frankrig (47° 00' N. 2° 15' V.). Skudt.
6081	12/6 1933 Tipperne	18/12 1933, Louannec, Côtes-du-Nord, Frankrig (ca. 48° 30' N. 2° 30' V.). Fløjet mod en Telefontraad i Storm.

RK6321	24/6	1936	Fuglepold	(Primo Febr. 1937) River Ouse, v. Goole, Yorkshire, England (53° 41' N. 1° 08' Ø.). Fundet død.
RK6322	24/6	1936	„	(ca. 25/8 1936) Putten, Nijkerk, Holland (51° 50' N. 4° 15' Ø.). Fundet død.
RK6342	26/6	1936	Bjerregaard Pold	(30/12 1936) Fresville, v. Cherbourg, Manche, Frankrig (49° 38' N. 1° 39' V.). Fundet som Skelet.
RK6414	11/6	1937	Tipperne	1/11 1937, St. Helens, Lancashire, England (53° 27' N. 2° 45' V.). Død ved at flyve mod en Telefontraad.
RK6429	15/6	1937	Tipperne	Sept. 1937, Beets, Friesland, Holland (53° 04' N. 6° 04' Ø.). Fanget.
RK 52	24/6	1937	Lønnes Pold	9/1 1938, St. Valéry s. Somme, Somme, Frankrig (50° 11' N. 1° 39' Ø.). Skudt.
RK 60	24/6	1937	„	Primo Jan. 1938, Llanelly, Carmarthen-shire, Wales, England (51° 41' N. 4° 10' V.). Fanget med brækket Vinge.
RK 101	24/6	1937	„	(Aug. 1937) Bergen op Zoom, Holland (51° 30' N. 4° 17' Ø.). Fundet død.
RK 145	24/6	1937	Madsens Pold	6/9 1937, Domburg, Walchern, SV.-Holland (51° 34' N. 3° 31' Ø.). Fundet syg; senere død.

Danmark:

RK6298	20/6	1935	Tipperne	4/1 1936, Harboøre (ca. 85 km N.). Fundet syg.
--------	------	------	----------	--

Udlandet:

II-Gruppe og ældre:

6066	12/6	1933	Tipperne	(20/6 1936) Breklum, Husum, Slesvig-Holsten, Tyskland (54° 36' N. 8° 57' Ø.). Fundet død. 3 Aar gammel.
RK6181	21/6	1934	Grønodde Pold	21/1 1939, Anna Paulowna, Holland (52° 52' N. 4° 49' Ø.). Fundet døende. Godt 4½ Aar gammel.
530656	15/6	1939	Tipperne	21/1 1942, Franske Kanalkyst, nær ved den belgiske Grænse (ca. 51° 05' N. 2° 33' Ø.). Fanget. Godt 2½ Aar gammel.

Danmark:

RK6218	21/6	1934	Bjerregaard Pold	29/7 1936, Bjerregaard, Holmsland Klit (ca. 2 km V.). Fanget; vingeskudt. 2 Aar gammel.
RK6767	25/6	1935	Heides Pold	ca. 12/6 1939, Benzon, Gjerrild (ca. 180 km NØ.). Fundet med brækket Vinge. Vendt tilbage til Danmark som 4-aarig.
RK6305	24/6	1936	Fuglepold	18/5 1939, sammesteds. Fundet død. Vendt tilbage til Fødestedet som 3-aarig.

Trods det ringe Antal Genfangster, der foreligger, giver disse dog Trækkets Forløb og Vinteropholdsstederne i store Linier; sammenlignet med de talrige tidligere Genfangster fra Danmark publiceret af MORTENSEN, SKOVGAARD og HØRRING viser nærværende praktisk talt det samme, kun er der ingen

Antal Stormmaager genmeldt i Aarets Løb
fra forskellige Omraader.

($\frac{3}{2}$ = 3 yngre end 1 Aar, 2 eet Aar eller ældre).

Maaned	Dan- mark	Nordvest- Tyskland	Holland	England	Nord- Frank- rig	Vest- Frank- rig	Total
Juli ...	$\frac{2}{1}$	—	—	—	—	—	$\frac{2}{1} = 3$
Aug....	$\frac{4}{0}$	—	$\frac{2^1)}{0}$	—	—	—	$\frac{6}{0} = 6$
Sept. ...	—	—	$\frac{2}{0}$	—	—	—	$\frac{2}{0} = 2$
Okt. ...	—	—	—	—	—	—	—
Nov....	—	—	—	$\frac{1}{0}$	—	—	$\frac{1}{0} = 1$
Dec....	—	—	—	—	$\frac{2^2)}{0}$	$\frac{1}{0}$	$\frac{3}{0} = 3$
Jan. ...	$\frac{1}{0}$	—	$\frac{0}{1}$	$\frac{1}{0}$	$\frac{1}{1}$	—	$\frac{3}{2} = 5$
Febr. ...	—	—	—	$\frac{1}{0}$	—	—	$\frac{1}{0} = 1$
Marts ...	—	—	—	—	—	—	—
April ...	—	—	—	—	—	—	—
Maj ...	$\frac{0}{1}$	—	—	—	—	—	$\frac{0}{1} = 1$
Juni ...	$\frac{0}{1}$	$\frac{0}{1}$	—	—	—	—	$\frac{0}{2} = 2$
Total ..	$\frac{7}{3} = 10$	$\frac{0}{1} = 1$	$\frac{4}{1} = 5$	$\frac{3}{0} = 3$	$\frac{3}{1} = 4$	$\frac{1}{0} = 1$	$\frac{18}{6} = 24$

1) den ene er muligvis fra Juli.

2) den ene er maaske død før December.

Genfangster Syd for 47° N. B., saaledes ingen fra den iberiske Halvø.

Af de 24 Genmeldinger er der 6 unge Fugle, erhvervet fra sidst i Juli til sidst i August i selve Danmark paa Strejf eller begyndende Træk indtil ca. 110 km fra Tipperne indenfor Jyl-

land. Fra Efteraarstrækket foreligger 4 Meldinger fra Holland, 2 fra August og 2 fra September. Som overvintrende kendes følgende: een fra selve Danmark (Januar), een fra Holland (Januar, henved 5 Aar gammel), 4 fra Nord-Frankrig (December—Januar, fra Departementerne Nord, Somme, Manche og

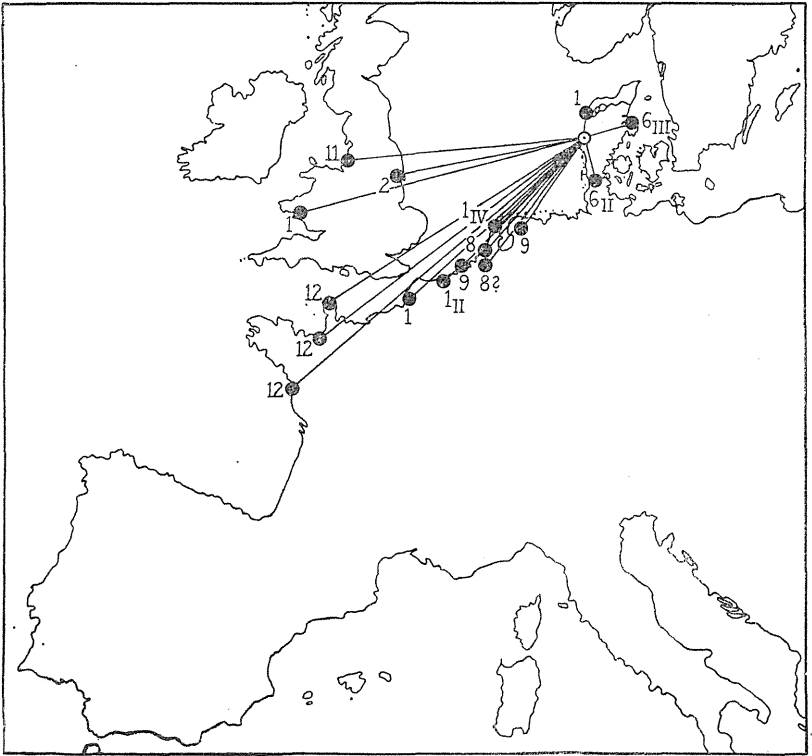

Fig. 10. Stormmaage (*Larus canus* L.). Genfangstlokaliteter for alle genmeldte Fugle undtagen Aarets Yngel fra Mærkeåret. Arabiske Tal = Maaned for Fund; Romertal = Aarsgruppe I, II o. s. v. Aarets Yngel betegnet ved arabiske Tal alene.

Côtes-du-Nord), een fra Vest-Frankrig (December, Vendée) og 3 fra England (Lancashire i November, Wales i Januar, Yorkshire i Februar).

De fleste Stormmaager overvintrer, som tidligere Mærkninger ogsaa har vist, langs de nordfranske og engelske Kyster, en Del i Omraadet fra Holland op til Danmark. Fra Foraars-

trækket foreligger et enkelt Fund fra Juni fra Slesvig-Holsten (hvør Fuglen maaske har ynglet som 3-aarig). Desuden er der et Par Genmeldinger fra Maj, Juni og Juli fra Danmark, dels fra Benzon (en fire-aarig Fugl), dels to fra selve Fødestedet eller dennes nærmeste Omegn (en 2-aarig og en 3-aarig Fugl); disse er utvivlsomt begge vendt tilbage til Fødestedet for at yngle. — Vedføjede Tabel, Side 201, giver en Oversigt over Forskydningerne af Fuglene i Aarets Løb.

Der er tidligere blevet mærket nogle Stormmaager paa Tipperne (af P. SKOVGAARD, se „Danske Fugle“, III, 1930, p. 10—16), og af disse er 3 genmeldt; ogsaa paa Klægbanken har SKOVGAARD mærket nogle, og af disse foreligger 7 Genfangster. De viser det samme som vore Mærkninger.

Efter Alder fordeler de genmeldte Stormmaager sig saaledes, at 18 er i første Aar, 1 ca. 2 Aar gammel, 3 ca. 3 Aar gamle, 1 ca. 4 Aar gammel og 1 i femte Aar.

Oplysninger om, hvorledes Genfangsten er gjort, kendes i 23 (af 24) Tilfælde: 6 er fundet døde, 5 er fundet syge eller døende, 5 er skudt, 1 fanget, 4 er fanget tilskadekomne (deraf 3 med brækket Ving) og 2 er fløjet mod Telefontraade.

7. Sølvmaage (*Larus argentatus* Pontopp.).

Paa den fredede Del af Tipperhalvøen er der nu og da truffet et enkelt eller nogle faa Par ynglende Sølvmaager; i den 13-aarige Periode 1928—40 har der dog kun været 6 Aar med 1—4 Reder paa Tipperne; Rederne har været anlagt forskellige Steder paa Engene, og de er aabenbart anlagt af Par, som er udgaaet fra Kolonierne paa Poldene i Nymindestrømmen, idet Fuglene oftest sent paa Foraaret har taget Pladserne i Besiddelse; de har aabenbart først haft Uheld med deres første Kuld andetsteds. Paa Poldene har der været højest 972 Par ynglende i det nævnte Aaremaal (nemlig 1939); flest Reder har ligget paa Heides Pold (indtil 737 i 1935), men ogsaa en Del paa Bjerregaards Pold samt paa Hans Lønnes og Hans Madsens Pold. En Totalindsamling af Sølvmaagernes Æg paa Poldene helt hen i Juli Maaned har fundet Sted fra 1938, men har endnu ikke haft nogen større Effekt.

Paa Grund af det ringe Antal Ynglefugle paa selve Tipperne, og da dagligt Tilsyn med Fuglene paa Poldene ikke

paa Grund af Afstandene kan gennemføres, har Indsamlingen af Data vedrørende Artens ynglebiologiske Forhold et ret tilfældigt Præg, og vi skal derfor her i Hovedsagen kun omtale de Resultater, der er opnaaet ved Mærkningsforsøgene.

Koncentration af Ynglefluglene synes stort set at være afsluttet i Løbet af den første Halvdel af April. Første Æg er bemærket 23. April og første fuldlagte Kuld 27. April. Omkring Midten af Maj er fuldlagte Kuld talrige. Den første nyklækkede Unge er bemærket 23. Maj*), men endnu 10. Juli er uudrugede Æg set (og endnu senere de Aar, da Indsamling af Æg har fundet Sted). Sølvmaager kan iøvrigt træffes ved og paa Tipperne Aaret rundt, færrest i April—Juni og i Frostmaaneder, flest i August—Oktober.

I Aarene 1933—40 er der ialt mærket 863 Unger af Sølvmaager paa Poldene, hvoraf 793 i Aarene 1933—37, Resten i 1938—40 (gennemsnitlig 108 Stkr. aarligt). Vi har ikke forsøgt at mærke saa mange som muligt, men kun søgt at fremskaffe et passende Materiale for at kunne sammenligne Resultaterne med Mærkninger paa andre Lokalteter ved Nordsøen, fortrinsvis med P. SKOVGAARDS fra Fanø (Danske Fugle I, p. 65, og II, p. 108) og de tyske Mærkninger ved Nordsøkysten, der nylig er sammenstillet af R. DROST og L. SCHILLING (Der Vogelzug, XI, 1940).

Der er ialt af vore mærkede Sølvmaager blevet genmeldt 100 Stykker, altsaa 11,6 %; dette svarer meget nøje til det Resultat „Vogelwarte Helgoland“ kom til med 911 mærkede Sølvmaager (—1929), idet disse gav 11,8% genmeldte Individider.

SKOVGAARD havde af 1177 Mærkninger 8,5 % genmeldte unge Fugle i første Aar; i nærværende Forsøg har vi omtrent det samme, nemlig 7,7 %.

En meget stor Forskel viser sig imellem de nærværende Forsøg og SKOVGAARDS, idet denne havde 49 % af de unge Fugle som genmeldte fra et Omraade begrænset af en Cirkel med 10 km Radius og Centrum i Esbjerg Havn, medens vi kun har 6 % unge Fugle fra et Omraade med 25 km Radius og Centrum i den største Koloni paa Poldene. Den store Fiskerihavn ved Esbjerg har naturligvis en uhyre tiltrækkende Indflydelse paa de unge Maager, hvorved den nævnte Forskel

*) Incubationstiden angives til 24—28 Døgn.

finder sin meget naturlige Forklaring, særlig naar man desuden tager Koncentrationen af Strandjægere i Esbjerg-Området i Betragtning.

I det store og Hele bekræfter Forsøgene tidligere Resultater vedrørende Sølvmaagens Strejfen bort fra Yngleomraadet og viser ligesom SKOVGAARDS Mærkninger en Spredning fra Ynglepladsen langs Nordsøkysterne og i høj Grad til de indre danske Farvande, som aabenbart hovedsagelig naas ved Overflyvning af Jylland. Forsøgene fra Tipperne viser dog noget mere Spredning over større Afstande end saavel SKOVGAARDS som de tyske Forsøg, idet flere unge Fugle er gaaet til Nord-Frankrig, England og Norge i Løbet af deres første Aar; nogle af dem er allerede i September og Oktober naaet til Holland, Nord-Frankrig og England, og om man vil betragte disse som blot og bar Strejfer eller som Tilkendegivere af en vis, selvom svag Træktendens maa blive en Skønssag; nordøstligere Populationer af Sølvmaagen (f. Eks. fra Hvidehavet) viser jo et tydeligt sydvestligt Træk, og bl. a. Ringkøbing Fjord-Komplekset besøges om Vinteren af disse Sølvmaager. Alle Overgange mellem disse og ikke trækkende Populationer synes at forekomme, og Forholdet er sikkert det, at Tipperbestanden udviser en ganske svag Tendens i denne Retning, en Tendens, som altsaa mere nordøstligt tiltager betydeligt, men mere sydvestligt praktisk taget er helt forsvundet.

I den efterfølgende Oversigt over Sølvmaagernes Spredning fra Yngleomraadet til de omliggende Egne, deler jeg iøvrigt Materialet i tre Grupper ifølge Alder, nemlig:

- 1) Fugle i deres første Aar (O-Gruppen), indtil $\frac{30}{6}$ Aaret efter deres Fødsel.
- 2) Fugle i deres 2. til 4. Aar (I—III-Gruppen) og
- 3) ældre Fugle (i Materialet her Grupperne IV til IX).

Som bekendt er det sjældent at træffe Sølvmaager ynglende i deres tredie Sommer (endnu med iøjnefaldende spraglet Vinge og Hale); det er paa den anden Side sjældent at træffe Spor af Ungedragten hos Individier i deres 5. Sommer, da man antager, at Sølvmaagen er fuldt forplantningsdygtig. Man træffer imidlertid ofte ikke ynglende, tilsyneladende fuldt udfarvede Individier i Yngletiden, saaledes at man med fuld Ret maa formode, at en vis Procentdel Sølvmaager ikke opnaar Køn-

modenhed samtidig med fuldt udfarvet Dragt. Da Mærkningsresultaterne i det følgende synes at vise, at Populationens Individer først i deres 5. Foraar i større Antal kommer til Ynglepladsen, har jeg sat Grænsen mellem adolescente og adulte Individer til 30. Juni i deres 4. Sommer, altsaa mellem III- og IV-Gruppens Individer; nøje Undersøgelse*) af talrige mærkede Individer tilhørende de kritiske Aarsgrupper, hvis Alder man altsaa kender nøjagtigt, er imidlertid nødvendig for at klarlægge, hvor man rigtigst bør lægge Grænsen mellem adolescente og adulte Individer.

Spredningen af de unge Maager i deres første Aar (O-Gruppen) foregaar ret hurtigt ud over hele det Felt, hvorfra Resultater foreligger. Endnu i August har ingen fjernet sig ret meget fra Fødestedet, men allerede i September finder vi dem spredt langs Vestkysten, og flere er naaet over til Østjylland (Frederikshavn, Asaa, Djursland og Samsø); endvidere er de naaet udenfor Landets Grænser, idet enkelte er naaet til Helgoland, Nord-Frankrig (ca. 720 km fra Mærkestedet) og endogsaa til England, og altsaa allerede i September har Spredningen i Hovedsagen naaet sin maksimale Udstrækning. I Oktober—November fortsætter denne Spredning; bl. a. er Syd-Fyn (Faaborg) naaet, og i Oktober er en Del gemeldt fra Nordvest-Tyskland og Holland. I December er der stadig nogle tilbage i Hjemegnen, idet een er gemeldt fra Ringkøbing Fjord. I Januar er de unge Maager tillige naaet saa langt mod Øst, som de kommer, nemlig til Øresund. I Februar har vi een fra Sydvest-Norge og endelig een fra England (som udviser den største Afstand fra Fødestedet, ca. 725 km); men der kan stadig være nogle tilbage i Hjemegnen (Nr. Lyngvig). Med April ophører Jagttiden paa Sølvmaager (den gaar fra $\frac{1}{8}$ — $\frac{30}{4}$), hvorfor der kun de følgende Par Maaneder er mere tilfældige Gemeldinger.

De adolescente Maager (I—III-Gruppen) er praktisk talt ikke truffet i Hjemegnen, idet ingen er truffet indenfor en Afstand af 25 km fra Fødestedet, og kun 2 af ialt 16 indenfor 100 km's Afstand. 6 af dem er truffet udenfor Landets Grænser, men ikke udenfor 300 km Grænsen. Tabellerne Side 208 og 209 viser dette. Der er endvidere intet, der tyder

*) bl. a. ogsaa anatomisk for at afgøre, hvorvidt Æglægning har fundet Sted.

paar, at de adolescente Stadier i Yngletiden skulde søge mod deres oprindelige Fødested.

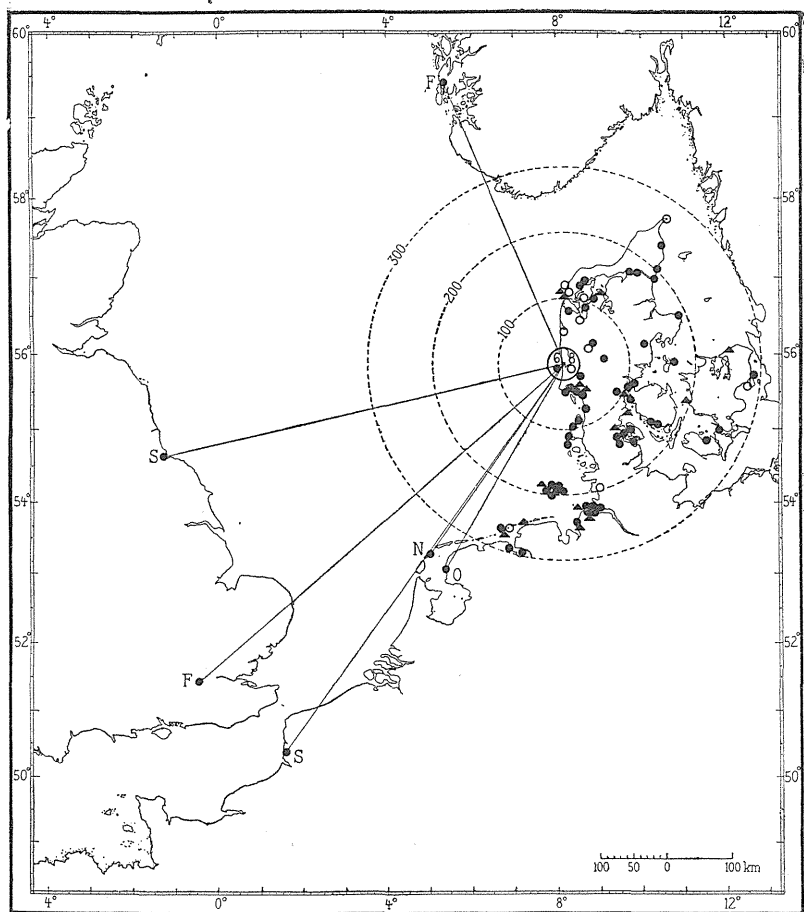

Fig. 11. Sølvmåge (*Larus argentatus* Pont.). Genmeldte Fugle: ● = O-Gruppe; ▲ = I—III-Gruppe (adolescente); ○ = IV-Gruppe og ældre (adulte). Indenfor Kredsen omkring Mærkepladsen (25 km Radius) foreligger 6 Fund af O-Gruppe Individuer, 8 af adulte Individuer. Cirklerne angiver Afstandene 100, 200 og 300 km fra Mærkeplads. F = Februar; N = November; O = Oktober; S = September.

De kønsmodne Maager (i Materialet Grupperne IV—IX) er derimod i særlig Grad truffet indenfor Landets Grænser (nemlig 16 af 18), næsten alle ved Vest-Jylland og adskillige

Antal Sølvmaager genmeldt i Aarets Løb fra forskellige Omraader.

($\frac{3}{4+1}$: 3 = 0-Gr. 4 = I-III-Gr. 1 = >III-Gr.).

208

	Danmark		Nordvest-Tyskland	Holland	Nord-Frankrig	England	Norge	Total	Grand Total
	Vest-Jylland	Øst-Jylland og Øerne							
Juli	$\frac{0}{0+1}$	—	—	—	—	—	—	$\frac{0}{0+1}$	1
August	$\frac{4}{3+3}$	$\frac{0}{2+1}$	$\frac{0}{1)+0}$	—	—	—	—	$\frac{4}{6+4}$	14
September . .	$\frac{3}{0+0}$	$\frac{5}{1+0}$	$\frac{2}{0+0}$	—	$\frac{1}{0+0}$	$\frac{1}{0+0}$	—	$\frac{12}{1+0}$	13
Oktober . . .	$\frac{4}{0+0}$	$\frac{2}{1+0}$	$\frac{6}{0+0}$	$\frac{1}{0+0}$	—	—	—	$\frac{13}{1+0}$	14
November . .	$\frac{1}{1+1}$	$\frac{5}{0+0}$	$\frac{1}{1+0}$	$\frac{1}{0+0}$	—	—	—	$\frac{8}{2+1}$	11
December . .	$\frac{2}{0+1}$	—	$\frac{1}{0+0}$	$\frac{1}{0+0}$	—	—	—	$\frac{4}{0+1}$	5
Januar	$\frac{2}{0+0}$	$\frac{6}{0+0}$	$\frac{1}{0+0}$	—	—	—	—	$\frac{9}{0+0}$	9
Februar . . .	$\frac{2}{0+1}$	$\frac{0}{1+0}$	$\frac{1}{3+0}$	—	—	$\frac{1}{0+0}$	$\frac{1}{0+0}$	$\frac{5}{4+1}$	10
Marts	$\frac{1}{0+0}$	—	$\frac{3^3)}{0+0}$	—	—	—	—	$\frac{4}{0+0}$	4
April	$\frac{0}{0+4}$	$\frac{2}{0+0}$	$\frac{2}{0+0}$	—	—	—	—	$\frac{4}{0+4}$	8
Maj	$\frac{0}{1+2}$	$\frac{1^2)}{0+0}$	$\frac{0}{1+2}$	—	—	—	—	$\frac{1}{2+4}$	7
Juni	$\frac{0}{?^4)}$	$\frac{2}{0+0}$	—	—	—	—	—	$\frac{2}{0+0}$	2 + 2 ⁴⁾
Total	$\frac{19}{5+13^4)}$	$\frac{23}{5+1}$	$\frac{17}{6+2}$	$\frac{3}{0+0}$	$\frac{1}{0+0}$	$\frac{2}{0+0}$	$\frac{1}{0+0}$	$\frac{66}{16+16^4)}$	100 ⁴⁾

1) Juli eller August. 2) muligvis død tidligere paa Aaret. 3) een muligvis død tidligere paa Aaret. 4) 2 fundet døde „Sommer“; Alder ukendt, men antagelig mere end 3 Aar gamle.

indenfor 25 km's Afstand fra Fødestedet, endogsaa flere end af O-Gruppen. Dette ses tydeligt af de respektive Tabeller Side 208 og nedenfor.

Genmeldte Sølvmaager i forskellig Afstand
fra Mærkestedet.

	<25 km	25—100 km	100—200 km	200—300 km	>300 km	Total og %
O-Gruppen	6	13	27	14	6	66
I—III-Gr.	0	2	8	6	0	16
IV—IX-Gr.	8	3	4	3	0	18
Total og %:	32	39	39	23	6	100

Af de 2 kønsmodne Maager, der i Yngletiden er truffet udenfor Landets Grænser, er den ene fundet død i Maj paa Memmert Vogelinsel, den anden ligeledes i Maj ved Heide i Holsten; i hvert Fald den første (næsten 6 Aar gamle Maage) har utvivlsomt ynglet, hvor den er fundet, og har altsaa i hvert Fald dette Aar slaaet sig ned i et andet Ynglesamfund*). Af de 7 øvrige adulte, der med Sikkerhed er genmeldt fra Yngletiden (April—Juli), er 6 genmeldt fra selve Hjemstedet eller dets nærmeste Omegn og viser altsaa en stærk Tilbøjelighed til at vende tilbage til Fødestedet, naar Kønsmodenhed indtræder. Een, en ♂, er skudt sammen med en ♀ 10. April ca. 60 km mod Nordøst (ved Herning), hvor ingen yngler; og antagelig vilde dette Par derfor senere i April have været at træffe paa Poldene, der er den nærmeste større Koloni.

Af de 9 (+ 2) adulte fra Yngletiden (Juli medregnet) er 5 (+ 2?) skudt, 1 taget paa Aaleline og 3 er antagelig døde, fordi de ikke kunde komme af med Æggene.

Den Stigning i Genfangster, der — som omstaaende Tabel viser — indtræffer efter et stadigt Fald fra O-Gr. til III-Gr., maa antagelig have sin Aarsag deri, at Individerne nu med den indtrædende Kønsmodenhed vender tilbage til Hjemstedet og i Yngletiden bl. a. lettere skydes paa Grund af deres nedsatte Aarvaagenhed overfor Farer, medens de ældre adolescente Individuer aabenbart er mere aarvaagne og sandsynlig-

*) Det kan her desuden bemærkes, at flere Individuer mærket i Fanø-Kolonien som Unger er genmeldt som adulte fra Poldene i Nymindestrømmen.

Fordeling af Genfangster ifølge Aarsgrupper
og Aarstid.

Maaned	Aarsgrupper:									Total og %	
	0	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII		IX
Juli ...	0	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Aug....	4	3	1	1+1? ¹⁾	2	1	1	—	—	—	14
Sept. ...	12	—	1	—	—	—	—	—	—	—	13
Okt. ...	13	1	—	—	—	—	—	—	—	—	14
Nov....	8	2	—	—	1	—	—	—	—	—	11
Dec. ...	4	—	—	—	1	—	—	—	—	—	5
Jan. ...	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
Febr. ...	5	2	1	1	1	—	—	—	—	—	10
Marts ..	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
April ..	4	—	—	—	2	—	1	1	—	—	8
Maj ...	1	—	2	—	1	1	2	—	—	—	7
Juni ...	2	—	—	—	2? ²⁾	—	—	—	—	—	4
Total og %:	66	8	5	3	10	2	4	1	—	1	100

1) Maaned usikker. 2) Maaned og nøjagtig Alder usikker.

vis til Dels færdes paa Lokalteter, hvor de er udsat for mindre Forfølgelse. Under selve Forplantningsakten (Æglægningen) dør aabenbart ogsaa nogle af de kønsmodne, som paa denne Maade kommer til vort Kendskab.

Vedrørende Dødsaaarsagen kan følgende Oversigt gives:

	O-Gr.	I—III-Gr.	IV—IX-Gr.	Total
Skudt	30	6	10	46
anskudt	2			2
fundet død	20	1	7 ¹⁾	28
„ døende .	2	2		4
fanget	5	5	1	11
ukendt	7 ²⁾	2		9
	66	16	18	100

1) bl. a. død i Æggenød. 2) 5 heraf antagelig skudt, 2 fundet døde.

Formodentlig er langt Flertallet af de fundne, fangne og „ukendte“ netop død eller berøvet Flyveevnen paa Grund af Skudskaar; enkelte af de fangne er taget paa Fiskeliner, nogle antagelig fløjet mod Ledninger o. l.

Da Mærkningerne paa Poldene kun har været udført i en kortere Aarrække, er der ingen særlig gamle Fugle blandt Genmeldingerne; den højeste Alder, som mærkede Individder har opnaaet andre Steder, er saa vidt mig bekendt 26 Aar.

Blandt de mange genmeldte Fugle fra disse og andre Forsøg har vi praktisk taget kun haft Anmeldelse om to Tilfælde, i hvilke Ringen havde skadet Fuglens Fod; begge disse var Sølvmaager og stammede fra et enkelt Aars Mærkninger (1937). Den ene havde haft det Ben brækket, hvorpaa Ringen sad, den anden havde Ringfoden svagere udviklet end den anden Fod paa Grund af, at Ringen var kommet til at slutte for tæt.

Mærkningsresultater.

Danmark:		O-Gruppe:
Nr.	Mærkningsdato og Lokalitet	Genfangst
6518	15/6 1933 Lønnes Pold	(10/2 1934) Skallingen (ca. 40 km S.). Fundet død.
6527	15/6 1933 Heides Pold	6/10 1933, Esbjerg (ca. 45 km S.). Skudt.
6540	15/6 1933 " "	2/1 1934, Thisted (ca. 130 km N.). Skudt.
6542	15/6 1933 " "	28/1 1934, Lyngsodde Strand, S. for Fredericia (105 km SØ.). Skudt.
6577	15/6 1933 " "	ca. 20/3 1934, Esbjerg Omegn (ca. 45 km S.). Skudt. Inds. til Zool. Mus., København.
6581	15/6 1933 " "	15/1 1934, Slotssøen, Kolding (ca. 90 km SØ.). Fundet død; vist skadeskudt (ankom til Stedet med 14 andre den 14. Jan.; 6 fandtes døde næste Dag).
6593	15/6 1933 " "	6/1 1934, Gammelby, Esbjerg (ca. 47 km S.). Fundet anskudt; døende.
RK6625	21/6 1934 " "	Primo Sept. 1934, Langkær Damkultur, Brande (60 km Ø.). Fanget.
RK6626	21/6 1934 " "	30/11 1934, Lillebælt, Nord for Brandsø (110 km SØ.). Skudt.
RK6629	21/6 1934 " "	18/1 1935, Egersund, Sønderjylland (138 km SØ.) Skudt.
RK6630	21/6 1934 " "	(Aug. 1934) Holmsland Klit nær S. Lyngvig (ca. 21 km N.). Fundet død.
RK6637	21/6 1934 " "	9/10 1934, V. for Nørre Sundby, Limfjorden (173 km NØ.). Skudt.
RK6649	21/6 1934 " "	21/11 1934, Hvide Sande (19 km N.). Skudt.
RK6659	21/6 1934 " "	(ca. Aug. 1934) Vester Vedsted Strand, Ribe (68 km S.). Fundet død.
RK6664	21/6 1934 " "	Dec. 1934, Ringkøbing Fjord, udfor Ringkøbing? (<25 km). Skudt.
RK6666	21/6 1934 " "	18/11 1934, Taastrup, Harlev, V. for Aarhus (ca. 120 km Ø.). Skudt.
RK6677	21/6 1934 " "	22/8 1934, Halby, Stauning, Ringkøbing Fjord (ca. 20 km NØ.). Skudt.

Nr.	Mærkningsdato og Lokalitet	Genfangst
RK6708	25/6 1935 Heides Pold	19/9 1935, Frederikshavn (ca. 230 km NØ.). Skudt.
RK6725	25/6 1935 " "	Sept. 1935, Lakolk, Romø (ca. 80 km S.). Skudt.
RK6729	25/6 1935 " "	Okt. 1935, Lyngsodde, Fredericia (105 km SØ.). Skudt.
RK6781	25/6 1935 " "	(16/9 1935) Asaa Havn (200 km NØ.). Fundet død.
RK6811	20/6 1936 " "	6/4 1937, Storstrømmen v. Masnedsund (ca. 250 km SØ.). Skudt.
RK6824	20/6 1936 " "	(ca. 14/5 1937) Augustenborg Fjord (ca. 145 km SØ.). Fundet død; raadden.
RK6852	20/6 1936 " "	9/11 1936, Sandager v. Flensborg Fjord (ca. 140 km SØ.). Fundet anskudt.
RK6882	20/6 1936 " "	(25/4 1937) Oreby, Sakskøbing, Lolland (ca. 245 km SØ.). Fundet død ved Stranden.
RK6901	26/6 1936 " "	(Juni 1937) Faaborg (155 km SØ.). Fundet død paa Stranden.
RK6946	26/6 1936 " "	1/9 1936, Kærbæk, Mølby v. Ansager (ca. 39 km SØ.). Skudt.
RK6965	20/6 1936 " "	1/11 1936, Faaborg (155 km SØ.). Skudt.
RK6980	20/6 1936 " "	20/8 1936, Nymindegab (ca. 3 km S.). Skudt.
RK2070	24/6 1937 " "	19/9 1937, Lemvig (ca. 75 km N.). Skudt.
RK2081	24/6 1937 " "	(12/6 1938) Egholm, Limfjorden (ca. 170 km NØ.). Fundet død.
RK2099	24/6 1937 " "	(19/2 1938) N. Lyngvig, Holmsland Klit (23 km N.). Fundet død paa Stranden.
RK2107	24/6 1937 " "	5/12 1937, Kaas Hoved, Salling, Limfjorden (ca. 90 km N.). Fanget.
RK2166	24/6 1937 " "	22/10 1937, Sallingsund, S. for Glyngøre (ca. 110 km N.). Skudt.
RK2177	24/6 1937 Lønnes Pold	23/11 1937, Kaperholmene, Hals Barre (ca. 180 km NØ.). Skudt.
RK2180	24/6 1937 Heides Pold	7/1 1938, Øresund, udfor København? (ca. 280 km Ø.). Skudt.
330111	18/6 1938 " "	23/10 1938, Dragsbæk Bugt, v. Thisted (128 km N.). Fundet død; frisk.
330125	5/7 1938 " "	4/9 1938, Kattegat, Ø. for Samsø (ca. 160 km Ø.). Skudt.
330134	5/7 1938 " "	4/10 1938, Sunds Sø, N. for Herning (67 km NØ.). Skudt.
330142	5/7 1938 " "	8/9 1938, Gjerrild Bugt, Djursland (184 km NØ.). Skudt.
330150	5/7 1938 " "	23/1 1939, Graasten Havn (137 km SØ.). Skudt.

Udlandet:

6529	15/6 1933 Heides Pold	ca. 8/9 1933, Hartlepool, Durham, England (54° 43' N. 1° 10' V.). Skudt.
RK6610	8/6 1934 Bjerregd. Pold	(27/1 1935) Flensburger Aussenförde, Tyskland (ca. 54° 50' N. 9° 50' Ø.). Fundet død.

Nr.	Mærkningsdato	Lokalitet	Genfangst
RK6700	25/6 1935	Heides Pold	13/2 1936, Littleton Reservoir, Middlesex, England (51° 25' N. 0° 30' V.). Fanget i Net og senere sluppet løs (med Witherby's Ring AB 4854).
RK6809	20/6 1936	" "	ca. 1/3 1937, Röyrvatn, Haugesund, Norge (59° 23' N. 5° 16' Ø.). Fanget.
RK6818	20/6 1936	" "	28/12 1936, Cuxhaven, Tyskland (53° 52' N. 8° 42' Ø.). Fanget med oliefedtede Fjer; rensset og løsladt (uden Ring).
RK6828	20/6 1936	" "	19/4 1937, Cuxhaven, Tyskland (53° 52' N. 8° 42' Ø.). Fundet døde.
RK6829	20/6 1936	" "	ca. 10/10 1936, Borkum, Nordsøen, Tyskland (53° 36' N. 6° 45' Ø.). Fundet nylig død.
RK6865	20/6 1936	" "	9/10 1936, Helgoland, Tyskland (54° 11' N. 7° 54' Ø.). Skuddt.
RK6894	20/6 1936	" "	28/9 1936, Helgoland, Tyskland (54° 11' N. 7° 54' Ø.). Skuddt.
RK6899	20/6 1936	" "	28/9 1936, Helgoland, Tyskland (54° 11' N. 7° 54' Ø.). Skuddt.
RK6921	26/6 1936	" "	5/9 1936, Kanalkysten ved Somme, mellem Baie de Somme og Baie d'Authie, Frankrig (ca. 50° 20' N. 1° 32' Ø.). Skuddt.
RK6936	26/6 1936	" "	(2/3 1937) Dollart Bugten v. Emden, Tyskland (ca. 53° 20' N. 7° 13' Ø.). Fundet død; stærkt raadden; formodes opskyllet allerede i det sene Efteraar.
RK6943	26/6 1936	" "	10/10 1936, Helgoland, Tyskland (54° 11' N. 7° 54' Ø.). Skuddt.
RK6987	20/6 1936	" "	(28/2 1937) Hörnum, Sylt, Tyskland (54° 46' N. 8° 15' Ø.). Fundet død.
RK6998	20/6 1936	" "	(18/3 1937) Cuxhaven, Tyskland (53° 52' N. 8° 42' Ø.). Fundet død.
RK2016	24/6 1937	" "	(8/4 1938) Wremen, Tyskland (53° 40' N. 8° 30' Ø.). Fundet død.
RK2032	24/6 1937	" "	8/10 1937, Helgoland, Tyskland (54° 11' N. 7° 54' Ø.). Skuddt.
RK2044	24/6 1937	" "	(26/10 1937) Nordenden af Sylt, Slesvig-Holsten, Tyskland (55° 03' N. 8° 23' Ø.). Fundet død; raadden.
RK2046	24/6 1937	" "	Ultimo Dec. 1937, Delfzijl, Holland (53° 20' N. 6° 55' Ø.). Fundet døde; senere død.
RK2188	24/6 1937	" "	(26/10 1937) Giekerk, Friesland, Holland (ca. 53° N. 5° 30' Ø.). Fundet død.
330130	5/7 1938	" "	7/11 1938, Lentzkai, Cuxhaven, Tyskland (53° 52' N. 8° 42' Ø.). Fanget; atter løsladt (uden Ring).
330145	5/7 1938	" "	22/10 1938, Cuxhaven, Tyskland (53° 52' N. 8° 42' Ø.). Fundet nylig død (ligget ca. 1 Døgn).
330182	10/6 1939	Grønodde Pold	14/1 1940, Helgoland, Tyskland (54° 11' N. 7° 54' Ø.). Skuddt.

Nr.	Mærkningsdato og Lokalitet	Genfangst
330186	10/6 1939 Heides Pold	(8/3 1940) Sylt, mellem Rantum og Westerland (54° 52' N. 8° 18' Ø.). Fundet død.
330192	10/6 1939 " "	7/11 1939, Vlieland Ø, Holland (53° 16' N. 5° 00' Ø.). Fundet med brækket Vinge og Ben.

Danmark:

I—III-Gruppe:

RK6755	25/6 1935 Heides Pold	25/10 1936, Fænø Sund (105 km SØ.). Skudt.
RK6869	20/6 1936 " "	15/5 1939, Nørholm Fiskeri, Sig, Varde (ca. 35 km SØ.). Skudt. Næsten 3 Aar gammel.
RK6930	26/6 1936 " "	(? August 1939) Esbjerg Omegn. Fundet død.
RK2006	24/6 1937 " "	1/8 1938, Fursund (ca. 115 km NØ.). Fanget paa Aalekrog.
RK2011	24/6 1937 " "	Primo Nov. 1938, Agger Tange, Thyborøn (ca. 95 km N.). Skudt.
RK2169	24/6 1937 " "	ca. Aug. 1938, Vejby Strand, Nordsjælland (ca. 265 km Ø.). Fanget.
RK2184	24/6 1937 " "	21/8 1938, Raade Hoved, Østby, Haderslev Amt (120 km SØ.). Skudt.
RK2187	24/6 1937 " "	7/8 1940, ved Agger By, Nissum Bredning (105 km N.). Skudt. Godt 3 Aar gammel.
RK2199	24/6 1937 " "	25/9 1939, Korsør Rev (ca. 190 km Ø.). Skudt. Godt 2 Aar gammel. (Ringfod havde været brækket).
330143	5/7 1938 " "	(ca. 3/2 1940) Aabenraa (ca. 120 km SØ.). Fundet død. Godt 1½ Aar gammel.

Udlandet:

RK6720	25/6 1935 Heides Pold	ca. 20/5 1938, Neuwerk, Nordsøen, Tyskland (53° 55' N. 8° 30' Ø.). Fundet død (ligget 1—2 Dage). Næsten 3 Aar gammel.
RK6742	25/6 1935 " "	Juli—Aug. 1937, Norderney, Ostfriesland, Tyskland (53° 43' N. 7° 15' Ø.). Fundet syg; senere død. Godt 2 Aar gammel.
RK6867	20/6 1936 " "	2/11 1937, Fischereihafen, Wesermünde v. Bremerhaven, Tyskland (ca. 53° 35' N. 8° 30' Ø.). Fanget med brækket Vinge.
RK6871	20/6 1936 " "	2/2 1938, Borkum, Nordsøen, Tyskland (53° 36' N. 6° 45' Ø.). Fundet med brækket Vinge. Godt 1½ Aar gammel.
RK6907	20/6 1936 " "	22/2 1940, Helgoland, Tyskland (54° 11' N. 7° 54' Ø.). Fundet syg. Godt 3½ Aar gammel.
RK2074	24/6 1937 " "	14/2 1940, Cuxhaven, Tyskland (53° 52' N. 8° 42' Ø.). Fanget udmattet; 2 Dage efter sluppet fri, rask. Godt 2½ Aar gammel.

Danmark:

IV-Gruppe og ældre:

6553	15/6 1933 Heides Pold	21/7 1942, Bjerregaard Klit (<10 km). Skudt. 9 Aar gammel ved Fødested.
------	-----------------------	---

Nr.	Mærkningsdato	Lokalitet	Genfangst
6571	15/6 1933	Heides Pold	30/4 1938, Skudt sammesteds. Vendt tilbage til Fødestedet som næsten 5-aarig. Indsendt til Zool. Museum, København.
RK6653	21/6 1934	" "	(9/11 1938) Vester Assels, Mors (98 km N.). Fundet død. Godt 4 Aar gammel.
RK6693	21/6 1934	" "	13/5 1941, sammesteds. Fundet nylig død; ♀ med store Æg; vendt tilbage som 7-aarig.
RK6782	25/6 1935	" "	April 1943, „Heden“ ved Sdr. Bork (<10 km mod SØ.). Fundet nylig død, antagelig skudt. Næsten 8 Aar gammel.
RK6807	20/6 1936	" "	19/4 1943, Sdr. Lyngvig (ca. 20 km N.). Skudt ved Havet. Næsten 7 Aar gammel.
RK6918	26/6 1936	" "	19/8 1940, Kalveboderne (ca. 275 km Ø.). Skudt. Godt 4 Aar gammel.
RK6968	20/6 1936	" "	27/5 1943, Ringkøbing Fjord (<10 km?); taget paa Aaleline. 7 Aar gammel. Skind i Zool. Mus., Kbhvn.; ♀ ad.
RK6971	20/6 1936	" "	10/4 1941, Knudmose v. Herning (ca. 60 km NØ.). ♂. Skudt (sammen med en ♀). Næsten 5 Aar gammel.
RK2079	24/6 1937	" "	8/2 1942, Stranden ved Agger (ca. 100 km N.). Skudt. Godt 4½ Aar gammel.
RK2104	24/6 1937	" "	7/12 1941, ved Struer (ca. 75 km NNØ.). Skudt. Ca. 4½ Aar gammel.
RK2112	24/6 1937	" "	4/8 1943, Skagen (ca. 260 km NØ.). Skudt. Godt 6 Aar gammel.
RK2143	24/6 1937	" "	(Sommer 1942) Fundet død i Sandet ved Havkysten paa Holmsland Klit (<10 km). ad.
RK2156	24/6 1937	" "	(Sommer 1942) Fundet død i Sandet ved Havkysten paa Holmsland Klit (<10 km). ad.
RK2195	26/6 1937	" "	25/8 1941, 4 km N. for Lodbjerg Fyr, Thy (ca. 110 km N.). Skudt. Godt 4 Aar gammel. (Ringfoden mindre end anden Fod p. Gr. af, at Ringen var for snæver).
330128	5/7 1938	" "	3/8 1943, ved Nissum Fjord (ca. 50 km N.). Skudt godt 5 Aar gammel.

Udlandet:

RK6929	26/6 1936	Heides Pold	ca. 17/5 1942, Memmert Vogelinsel, Tyskland (53° 38' N. 6° 52' Ø.). Fundet død (frisk). Næsten 6 Aar gammel.
RK2125	24/6 1937	" "	(Primo Maj 1942) Heide, Holsten (54° 12' N. 9° 06' Ø.). Fundet død; næsten 5 Aar gammel.

Tillæg og Rettelser

til dette Arbejdes første Del: Vadefugle (D. O. F. T. 35, Side 180, 1941):

Nogle faa bemærkelsesværdige Genmeldinger af Vadefugle er modtaget i Løbet af Krigsaarene:

Strandskade (*Haematopus ostralegus* L.):

RK4739 $\frac{3}{6}$ 1936 Bornholm, Domburg, Walchern, Holland (51° 34' N. 3° 31' Ø.)
Tipperne Fundet død $\frac{17}{2}$ 1942 som 6-
aarig i Vinterkvarteret.

Sorthalet Kobbersneppe (*Limosa limosa* (L.)):

530383 $\frac{27}{5}$ 1939 Tipperne Valle Cazane, Venezia, Italien (ca. 45° 26' N. 12° 20' Ø.). $\frac{20}{4}$ 1942. Som næsten 3-aarig genmeldt fra Foraarstrækket, ligesom flere andre i Nord-Italien (se l. c. Fig. 5).

Brushøne (*Philomachus pugnax* (L.)):

730360 $\frac{16}{6}$ 1940 Fuglepold Stadthagen, V. for Hannover (ca. 52° 25' N. 9° 07' Ø.). Fanget, ikke flyvedygtig $\frac{28}{4}$ 1944. Ca. 4 Aar gammel. Dette er den første Genmelding fra Udlandet af en af vore mærkede Brushøns; den er fanget ca. 400 km lige Syd for sit Fødested, sikkert paa Vej hertil fra Afrika, og netop i den Periode, da Brushønsene ankommer til Tipperne. Utvivlsomt en Hun, da Indsenderen bemærker: „Es handelt sich anscheinend um eine Bekassine.“

Klyde (*Recurvirostra avosetta* L.):

530787 $\frac{14}{6}$ 1940 Lønnes Pold Irun, Spanien (43° 21' N. 1° 47' V.). Skudt $\frac{3}{1}$ 1941 i Vinterkvarteret ved den inderste Del af Biscaya-Bugten.

Rettelser: l. c. p. 185, Linie 5 fra neden: $\frac{20}{3}$; læs $\frac{28}{3}$.

„ p. 203, Figurforklaring: Incubationstiden for Brushøns er 20—21 Døgn iflg. F. SØGAARD ANDERSEN, D. O. F. T., 38, 1944, p. 26.

„ p. 217, Linie 10 fra oven: er flest ældre; læs: er lige mange ældre og yngre.